

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

YENİLENEN ÖĞRETİM PROGRAMLARI İÇİN TASARLANAN
TÜRKÇE 5 DERS KİTABININ GÖRSEL TASARIM İLKELERİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

BERAT YURTALAN

BOLU-2019

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

YENİLENEN ÖĞRETİM PROGRAMLARI İÇİN TASARLANAN
TÜRKÇE 5 DERS KİTABININ GÖRSEL TASARIM İLKELERİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Berat YURTALAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Serap YASA

BOLU, TEMMUZ-2019

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Berat YURTALAN tarafından hazırlanan “Yenilenen Öğretim Programları İçin Tasarlanan Türkçe 5 Ders Kitabının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.
09/07/2019

Jüri Üyeleri

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Serap YASA

.....

Üye : Prof. Dr. Dolunay AKGÜL BARIŞ

.....

Üye : Doç. Dr. Suzan Duygu ERİŞTİ

.....

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Prof. Dr. Türkan ARGON

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, “Yenilenen Öğretim Programları İçin Tasarlanan Türkçe 5 Ders Kitabının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. 09/07/2019

Berat YURTALAN

TEŞEKKÜR

Araştırma öncesinde ve araştırma sırasında beni daima güdüleyip cesaretlendirerek manevi destek olan kıymetli hocam Prof. Dr. Mürüvvet BİLEN'e, lisans eğitimimden bugüne üzerimde çok büyük emeği olan, bilgileri ve birikimleriyle bana yol gösterip katkı sunan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Serap YASA'ya verdiği destek, gösterdiği özveri ve samimiyeti için sonsuz teşekkür ederim.

Araştırma için veri toplama süresince kıymetli vakitlerini ayırarak katkı sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Alpaslan UÇAR'a, Prof. Dr. Mahmut ÖZTÜRK'e, Dr. Öğr. Üyesi Canan DEMİR'e, Dr. Öğr. Üyesi Erdem OĞUZ'a, Öğr. Gör. İlknur KARAGEYİK'e ve Öğr. Gör. Taner DURAN'a, öğretmen adaylarına ve öğretmen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Araştırmanın veri analizi sürecinde emeği olan, bitmek tükenmek bilmeyen sorularıma bıkmadan, usanmadan yanıt veren, yönlendiren değerli Dr. Öğr. Üyesi Meriç KAMBUR TUNCEL hocama, Ahmet DOĞAN'a ve Mesut TİFTİKÇİ'ye teşekkür ederim.

Ayrıca yapıcı eleştirilerle araştırmaya son şeklini vermek üzere kıymetli vaktini ayırarak katkı sunan ve beni yönlendiren değerli hocam Prof. Dr. Dolunay AKGÜL BARIŞ'a çok teşekkür ederim.

Büyük fedakârlıklarla maddi, manevi her imkânı benim için seferber eden, bugünlere gelmemde mümtaz bir paya sahip, dualarını üzerimden hiç eksik etmeyen, beni güdüleyen, her zaman yanımda olan, bana güvenen, koşulsuz seven anneme, aileme ve biricik eşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar DİZİNİ	iv
ŞEKİL DİZİNİ	v
KISALTMALAR DİZİNİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
I. BÖLÜM	
1. Giriş	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Problemi	4
1.4. Araştırmanın Alt Problemleri	4
1.5. Araştırmanın Önemi	6
1.6. Sayıtlar	6
1.7. Sınırlılıklar	6
1.8. Tanımlar	7
II. BÖLÜM	
2. Kuramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar	9
2.1. Kuramsal Temeller	9
2.1.1. İletişim	9
2.1.2. Grafik-Tasarım.....	10
2.1.3. Görsel Tasarım İlkeleri	11
2.1.3.1. Denge	11
2.1.3.2. Oran Orantı	11
2.1.3.3. Ritim	12
2.1.3.4. Bütünlük	12
2.1.3.5. Vurgu	13
2.1.3.6. Zıtlık	13
2.1.4. Görsel Tasarım Öğeleri	13
2.1.4.1. Çizgi.....	13
2.1.4.2. Ton	14

2.1.4.3. Renk.....	14
2.1.4.4. Doku	15
2.1.4.5. Biçim	15
2.1.4.6. Ölçü	15
2.1.4.7. Yön	16
2.1.5. Ders Kitabı.....	16
2.1.6. Ders Kitaplarının Görsel Tasarımı	16
2.2. İlgili Araştırmalar	20
III. BÖLÜM	
3. Yöntem	23
3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Evren Örneklem	23
3.3. Veri Toplama Araçları	25
3.4. Verilerin Toplanması	26
3.5. Verilerin Çözümlemesi	26
IV. BÖLÜM	
4. Bulgular ve Yorumlar	27
V. BÖLÜM	
5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler	42
KAYNAKÇA.....	47
EKLER	
Ek-1 Etik Kurul Raporu	52
Ek-2 Bakanlık İzni	53
Ek-3 Eğitim Fakültesi İzin Yazısı	54
Ek-4 Güzel Sanatlar Fakültesi İzin Yazısı	55
Ek-5 Öğrenci Ölçeği	56
Ek-6 Öğretmen Ölçeği	57
Ek-7 Uzman Ölçeği	58
Ek-8 Ölçek Kullanım İzni	59
Ek-9 Görsel Sanatlar Öğretmenliği İçin Atamaya Esas Olan Bölümler	60
Ek-10 Tutanak	61
Ek-11 TTKB tarafından belirlenen Görsel Tasarım ve İçerik Tasarımının Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu'na Yönelik Kriterler	62
Ek-12 Türkçe 5 Ders Kitabına Ait Kapak, İç Kapak, Giriş ve 1. Tema Sayfaları	71
Ek-13 Özgeçmiş	109

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 4.1. Faktörler ve ölçeğin geneline ait güvenilirlik değerleri	26
Tablo 4.2. Metin ve görsel tasarım faktörünün yeterliliğine yönelik bulgular	27
Tablo 4.3. Cinsiyete göre metin ve görsel tasarım faktörüne ilişkin bulgular	28
Tablo 4.4. Metin ve görsel tasarım faktörüne ilişkin gruplar arası Kruskal Wallis	29
Tablo 4.5. Metin ve görsel tasarım faktörüne ilişkin Post Hoc testleri	29
Tablo 4.6. Sayfa tasarımı faktörünün yeterliliğine yönelik bulgular	30
Tablo 4.7. Cinsiyete göre sayfa tasarım faktörüne ilişkin bulgular	30
Tablo 4.8. Sayfa tasarım faktörüne ilişkin cinsiyet göre T testi	31
Tablo 4.9. Grupların sayfa tasarım faktörüne ilişkin betimleyici istatistikleri	31
Tablo 4.10. Grupların sayfa tasarım faktörüne ilişkin Levene istatistikleri	32
Tablo 4.11. Grupların sayfa tasarım faktörüne ilişkin ANOVA analizi	32
Tablo 4.12. Grupların sayfa tasarım faktörüne ilişkin Post Hoc (Tukey) testi	32
Tablo 4.13. Yazı tasarımı faktörünün yeterliliğine yönelik bulgular	33
Tablo 4.14. Cinsiyete göre yazı tasarımı faktörüne ilişkin betimleyici istatistikler	34
Tablo 4.15. Cinsiyete göre yazı tasarımı faktörüne ilişkin T testi	34
Tablo 4.16. Grupların yazı tasarımı faktörüne ilişkin betimleyici istatistikleri	35
Tablo 4.17. Grupların Yazı Tasarımı Faktörüne İlişkin Levene İstatistikleri	35
Tablo 4.18. Grupların yazı tasarımı faktörüne ilişkin ANOVA analizi	35
Tablo 4.19. Grupların yazı tasarımı faktörüne ilişkin Post Hoc (Tukey) testi	36
Tablo 4.20. Üretime yönelik özellikler faktörünün yeterliliğine yönelik bulgular	36
Tablo 4.21. Cinsiyete göre üretime yönelik özellikler faktörüne ilişkin bulgular	37
Tablo 4.22. Üretime yönelik özelliklere ilişkin gruplar arası Kruskal Wallis	38
Tablo 4.23. Ölçek geneline ilişkin betimleyici istatistikler	38
Tablo 4.24. Cinsiyete göre ölçek geneline ilişkin betimleyici istatistikler	39
Tablo 4.25. Cinsiyete göre ölçek geneline ilişkin Levene ve T testi	39
Tablo 4.26. Ölçek genelinin gruplara yönelik betimleyici istatistikleri	40
Tablo 4.27. Grupların ölçek geneline ilişkin Levene istatistikleri	40
Tablo 4.28. Grupların ölçek geneline ilişkin ANOVA analizi	41
Tablo 4.29. Grupların ölçek geneline ilişkin Post Hoc (Tukey) testi	41

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1. Araştırmaya katılanların sayıları ve yüzdeler oranları	24
---	----

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
TTKB	: Tâlim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
TYÇ	: Türkiye Yeterlikler Çerçevesi
AYÇ	: Avrupa Yeterlikler Çerçevesi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu
Akt.	: Aktaran
Vb.	: Ve benzeri

ÖZET

YENİLENEN ÖĞRETİM PROGRAMLARI İÇİN TASARLANAN TÜRKÇE 5 DERS KİTABININ GÖRSEL TASARIM İLKELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

YURTALAN, Berat
Yüksek Lisans Tezi
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Serap YASA
Temmuz – 2019, viii (+) 109 sayfa

Bu araştırmanın amacı, güncellenen öğretim programlarına hizmet etmesi için tasarlanan Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarım ilkelerine göre incelenmesi ve değerlendirilmesidir. Araştırma verileri; metin ve görsel tasarımı, sayfa tasarımı, yazı tasarımı ve üretime yönelik özellikler olmak üzere dört bölüm ve 19 maddeden oluşan “Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım Yeterliliği” ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini Ankara ve Bolu illeri oluştururken araştırmanın örnekleme ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur.

Bu bağlamda, Ankara ve Bolu illerinde öğrenimlerine devam eden Görsel Sanatlar öğretmeni adayları ile söz konusu illerde görev yapan Görsel Sanatlar öğretmenleri ve konunun uzmanı toplam 192 kişi bu araştırmaya katılmıştır. Veri toplama çalışmaları sırasında Türkçe 5 Ders Kitabı katılımcılara iletilerek bir hafta süre tanınmış, ardından ilgililere dağıtılan ölçek yanıtlandırılmıştır. Verilerin analiz çalışmaları sırasında SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0 programı kullanılarak araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesine yönelik olarak T- testi, Man-Whitney U Testi ve gruplar arası farklılıklar için Varyans Analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır.

Araştırma sonunda, öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının metin ve görsel tasarımı, sayfa tasarımı, yazı tasarımı ve üretime yönelik özellikler bakımından genel olarak yeterli seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: görsel tasarım ilkeleri, grafik tasarım, güncellenen müfredat Türkçe ders kitabı

ABSTRACT**Evaluation of 5 Textbooks in Turkish Which are Designed According to Updated Educational Curriculum in Terms of Visual Design Principles**

YURTALAN, Berat
Master Thesis
Discipline of Fine Arts Education
Department of Art Education
Thesis Advisor: Assistant Professor Serap YASA
July – 2019, viii (+) 109 pages

The purpose of this study is to evaluate 5 textbooks in Turkish that is designed to the updated curriculum according to the principles of visual design. Research data were collected the scale “Visual Design Efficacy of Turkish Textbooks” that is composed of 19 items and four dimensions; text and visual design, page design, writing design and production oriented features. Ankara and Bolu provinces are the universe of the research, the sample of the research is determined via the sampling method, easily accessible situation sampling.

In this context, a total of 192 visual arts teachers and experts who are working in Ankara and Bolu provinces are took part in this research. In order to collect the data, 5 textbooks in Turkish were given to the participants and they were asked to fill in the scale. During the analysis of the data, T-test, Man-Whitney U-Test and One-Way ANOVA Variance Analyse (ANOVA) were used via SPSS 22.0 program (Statistical Package for the Social Sciences).

At the end of the study, according to the opinions of candidate teachers, teachers and experts, 5 textbooks in Turkish were found to be generally sufficient in terms of text and visual design, page design, writing design and production-oriented features.

Keywords: visual design principles, graphic design, updated curriculum, Turkish textbooks

I. BÖLÜM

1. Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde insanlar gerekli gereksiz, faydalı zararlı olmak üzere her gün sayısız bilgi bombardımanına maruz kalmaktadır. Yalnızca eğitim ve etkili iletişim ile bireyde istendik, faydalı ve olumlu yönde gelişim sağlayan bilgilerin ayrıştırılması gerçekleşebilir. Eğitim, insanoğlunun daima en ileriye ulaşma çabasından doğan, başlangıçtan bugüne dek süregelen, bireyin doğumu ile başlayarak yaşam boyu devam eden, değişim ve gelişimi bünyesinde barındıran bir iletişim sürecidir. Değişim ve gelişim bilgi toplumu kavramının giderek yaygınlaştığı günümüzde hızı artarak devam eden, biriken ve süreklilik arz eden bir biçimde seyrini devam ettirmektedir. Saban (2012)'a göre bilgi toplumu çağının en önemli özelliği her şeyin çok hızlı değişmesidir ve bu durum toplumların yapısal olarak yeniden şekillenmesine neden olmaktadır. Bu hızlı değişim ve dönüşüm modern dünyada ülkelerarası rekabetin artmasını ve ülkelerin eğitim politikalarının şekillenmesini önemli ölçüde etkilemektedir. Söz konusu politikaları gerçekleştirebilecek unsurlardan biri de öğretim programlarıdır.

Öğretim programları, devamlı artan ve yığın haline dönüşen bilgiyi organize etmek, sınıflamak, işlenebilir ve hayata uyarlanabilir hâle getirmek için belirli zaman aralıklarıyla değişim ve gelişimini sürdürmektedir. Eğitim anlayışında var olan bu değişim, eğitim sistemlerinin yeniden düzenlenmesini, kapsayıcı ve sürdürülebilir müdahalelerle sürekli olarak yenilenmesini zorunlu kılmakta, hatta bu güncelleme, yenileştirme ve geliştirme çalışmalarının eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası konumuna gelmesine neden olmakta ve kapsayıcı ve sürdürülebilir müdahalelerle sürekli olarak güncelleme, yenileştirme ve geliştirme çalışmalarının eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olduğu ifade edilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Türkiye

Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ), Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları, meslek örgütleri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde, ulusal ve uluslararası uzmanlar ile akademisyenlerin katılımıyla hazırlanmış -Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu olacak şekilde tasarlanmış- ilk, orta, yükseköğretim, mesleki, genel, akademik eğitim ve öğretim programları ile diğer öğrenme yollarından kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesi olarak ifade edilmektedir (MEB, 2018).

Eğitim, yaygın bir biçimde ‘insan kişiliğini besleme süreci’ ve ‘insan sermayesine yapılan yatırım’ olarak kabul edilse de genel manada toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, ahlâk standartlarının bilgi ve beceri birikimlerinin yeni nesillere aktarılması olarak ifade edilmektedir (Senemoğlu, 2012). Bireyin ulusal ve evrensel değerlere sahip olması, değerler eğitimi edinip özümsemesine bağlı olup; değerler eğitimi ile bireyin ahlaki değerlere önem vermesi, sahip olması ve geliştirmesi, olumlu değerlere uygun davranmaya ve değişik kültürleri tanımaya istekli olması, insanların birlikte yaşamalarını destekleyen değerleri koruma ve geliştirme konusunda sorumluluk üstlenmesi, dostça ve kardeşçe yaşamaya özen göstermesi, insanların ihtiyaçlarına duyarlı olması, duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol edebilmesi, duyuşsal becerilerinin gelişimi ile doğrudan ilişkilidir ve kültürel mirası benimseme ve koruma konusunda duyarlı olma, maddi ve manevi paylaşımlarda bulunma, aileyi ve aile birliğini önemseme ve güçlendirme gibi hususlarda da gelişmesi söz konusudur (MEB, 2018).

Güncellenen öğretim programlarının hazırlık safhasında başvuru başlıca birikimleri Atatürkçülük ile ilgili konular, değerler eğitimi ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi başta olmak üzere Milli Eğitim Kalite Çerçevesi, 2015-2019 MEB Stratejik Planı, 2023 TÜBİTAK Vizyon Belgesi, 21. Yüzyıl Becerileri, Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı, Hayat Becerileri oluşturmuştur (MEB, 2018). 2017-2018 eğitim öğretim yılı ile kademeli olarak uygulamaya konan yeni programlara hizmet edecek yeni öğretim materyallerine duyulan ihtiyaç ile ders kitapları da güncellenmiş ve takip eden eğitim öğretim yılından başlayarak kullanıma sunulmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde görev yapan program geliştirme uzmanları ile alan, rehberlik ve görsel sanatlar öğretmenlerinden oluşan komisyonlar tarafından tasarlanan ders kitapları söz

konusu değişim ve gelişime ayak uydurmak, ihtiya ca cevap vermek ve estetik kaygı ile oluşturulmaya çalışılarak Tâlim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB)'nin belirlediği 2018 yılının başlarında yayımladığı kriterleri karşılayacak biçimde hazırlanmış ve hazırlanmaya devam etmektedir. Ülkemizde ders kitapları, Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nin 19. maddesi hükümlerine göre incelenir (MEB, 2018). Söz konusu madde başlıca dört başlıktan oluşmaktadır. Bunlar; Anayasa ve mevzuata uygunluk, içeriğin bilimsel yeterliliği, içeriğin öğretim programını karşılama yeterliliği ve görsel tasarım ile içerik tasarımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olmasıdır.

İlgili literatür taraması yapıldığında, ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri açısından incelenirken hedef kitlenin genellikle alan öğretmenlerinden oluşturulduğu görölmektedir. Örneğin ortaokul 5. Sınıf Fen Bilimleri Ders Kitabının görsel tasarım ilkelerine göre yalnızca Fen Bilimleri dersi öğretmenlerine incelettirildiği, görüş ve önerilerin yalnızca bu alan öğretmenlerinden elde edilen verilerle ortaya konduğu belirlenmiştir. Ders kitaplarının öğretim programına hizmet etmesinin, kazanımları karşılamasının ve bilimsel içeriğinin oluşturulmasının alan uzmanlığı gerektirdiği yadsınamaz bir gerçektir. Söz konusu, eğitim materyalinin görsel tasarımı olduğunda ise, ancak belirli bir estetik kaygı ile oluşturulması beklenen, bu alanda yetkin sanat eğitimcilerinin görüş, öneri ve katkılarıyla şekillenebilecek materyallere ihtiyaç vardır. Bu araştırmayı diğer araştırmalardan ayıran başlıca özellik; ders kitaplarının görsel tasarımlarının incelenmesi sırasında görsel sanatlar öğretmenlerinin, öğretmen adaylarının ve alan uzmanlarının görüşlerine yer verilmiş olmasıdır. Yenilenen öğretim programları için tasarlanan Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Güncellenen öğretim programları için geliştirilen öğretim materyallerinin tasarlanması sürecinde görsel sanatlar öğretmenleri görev almaktadır. Ayrıca eğitim fakültelerinin ilgili alanlarında eğitim görenler ile MEB'in görsel sanatlar dersi için

belirlediği atamaya esas bölümlerinde eğitim görmekte olup pedagojik formasyon eğitimini tamamlayanların mesleğe başlamalarıyla birlikte söz konusu komisyonlarda görevlendirilmeleri mümkün olabilmektedir. Bununla birlikte Güzel Sanatlar Fakültelerinin ilgili bölümlerinden mezun olarak bu alanda çalışan akademisyen, grafik tasarımcısı, karakter tasarımcısı ve illüstratörlerin görüşlerinin, materyallerin değerlendirilmesi aşamasında önemli katkılarının olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, ortaokul Türkçe 5 Ders Kitabını görsel tasarım ilkeleri açısından Görsel Sanatlar öğretmenleri, öğretmen adayları ve grafik-tasarım uzmanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirmektir. Bu genel amaca ulaşmak için alt amaçlara uygun aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. Ortaokul 5. sınıf Türkçe Ders Kitaplarının görsel tasarım ilkelerine bağlı olarak;

1.3. Araştırmanın Problemi

Yenilenen öğretim programları için tasarlanan Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nasıldır?

1.4. Araştırmanın Alt Problemleri

1.4.1. Türkçe 5 Ders Kitabının metin ve görsellerinin, görsel tasarım ilkelerine göre uygunluk durumu nedir?

- a. Türkçe 5 Ders Kitabının; katılımcıların cinsiyetine göre metin ve görsellerinin, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?
- b. Öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının metin ve görsellerinin, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

1.4.2. Türkçe 5 Ders Kitabının sayfa tasarımının, görsel tasarım ilkelerine göre uygunluk durumu nedir?

- a. Türkçe 5 Ders Kitabının; katılımcıların cinsiyetine göre sayfa tasarımının, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?
- b. Öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının sayfa tasarımının, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

1.4.3. Türkçe 5 Ders Kitabının yazı tasarımının, görsel tasarım ilkelerine göre uygunluk durumu nedir?

- a. Türkçe 5 Ders Kitabının; katılımcıların cinsiyetine göre yazı tasarımının, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?
- b. Öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının yazı tasarımının, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

1.4.4. Türkçe 5 Ders Kitabının üretime yönelik özelliklerinin, görsel tasarım ilkelerine göre uygunluk durumu nedir?

- a. Türkçe 5 Ders Kitabının; katılımcıların cinsiyetine göre üretime yönelik özelliklerinin, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?
- b. Öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının üretime yönelik özelliklerinin, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

1.4.5. Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarım ilkeleri açısından genel uygunluk durumu nedir?

- a. Türkçe 5 Ders Kitabının; katılımcıların cinsiyetine göre görsel tasarım ilkeleri açısından genel uygunluk durumu nedir?
- b. Öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının, görsel tasarım ilkeleri açısından genel uygunluk durumu nedir?

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın önemi; güncellenen öğretim programları için geliştirilen öğretim materyallerinin tasarlanması sürecinde görevlendirilen Görsel Sanatlar öğretmenlerinin hem araştırma süresince hem de araştırma tamamlandığında süreçten haberdar olarak daha bilinçli bir şekilde katkı sağlamaları olacaktır.

1.6. Sayıtlılar

1. Katılımcıların kendilerine sunulan 2018-2019 eğitim öğretim yılına yönelik hazırlanan Türkçe 5 Ders Kitabını ayrıntılı olarak inceledikleri kabul edilmektedir.
2. Katılımcıların “Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım Yeterliliği” ölçeğine verdikleri yanıtlarda samimi davrandıkları kabul edilmektedir.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Tâlim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca 2018-2019 eğitim öğretim yılında okutulmak üzere kabul edilen 5. sınıf Türkçe Ders Kitabı ile,
2. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi ABD ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim ile Geleneksel Türk Sanatı Bölümü öğrencileri ve öğretim elemanları ile,
3. Ankara ve Bolu illerinde görev yapan Görsel Sanatlar dersi öğretmenleri ve uzmanlarla sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Görsel tasarım ilkeleri: Bütün görsel sanat ve tasarım dallarında geçerli, bir grafik tasarım ürününün hammaddeleridir. Bu ilkelerdir; çizgi, ton, renk, doku, biçim, ölçü ve yöndür. Tasarımcının ihtiyacı ve tercihlerine göre kullanımında farklılıklar gözlenebilir (Becer, 2002).

Grafik tasarım: Görsel bir iletişim sanatı olan grafik tasarımın birinci işlevi de bir mesaj iletmek, bir ürün ya da hizmeti tanıtmaktır (Becer, 2002). Bir kurum, ürün, hizmet, etkinlik, grup ya da kişiyi tanıtmak amacıyla tasarlanmış ancak yayınlanmamış her türlü grafik uygulama (Turgut, 2013).

İllüstrasyon: Bir konu düşünce ya da metni görsel olarak betimlemeye verilen isimdir. İllüstrasyonlar yoğun olarak, basılı kitaplarda Sanatlar ve El sanatları (Arts and Crafts) döneminde kullanılmaya başlanmış, o döneme değin bir süsleme ögesi olarak görülmüştür (Turgut, 2013).

Tipografi: Basım sanatı. Basımda kullanılan hurufatın tasarımılanması uğraşı (Sözen ve Tanyeli, 2011). Grafik tasarımda başlık, slogan, metin gibi öğelerin belirli bir düzen oluşturacak biçimde tasarlanması ve harflerin ilk olarak yüksek baskı tekniği ile tasarlanması ve basılması (Turgut, 2013).

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırmanın kuramsal temelleri ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Temeller

2.1.1. İletişim

Türk Dil Kurumu (TDK) Toplum Bilimleri Sözlüğüne göre iletişim, bireyler, toplumsal kümeler, toplumlar arasında düşünce ve duyguların, el-kol devinimi, söz, yazı ve görüntü vb. aracılığıyla değişilmesini sağlayan sosyal etkileşim süreci olarak tanımlanmaktadır (Uçar, 2004). Ayrıca iletişim, gönderen ile alan olarak isimlendirilen en az iki kişi veya grup arasında ortaya çıkan bir duygu, düşünce, eylem ve bilgi edinme olarak da tanımlanmaktadır (Becer, 2002). İletişim sürecinin en önemli ögesi geri bildirim olarak ifade edilmektedir (Demirel, 2001).

Birey, daima bildiğini, duyduğunu, gördüğünü, sezdiklerini, hissettiklerini kısaca içsel ve sosyal yaşamından aldıklarını aktarma ve anlatma gerekliliği hisseder. Hangi duyu ile olursa olsun, etkilenen ile etkinin kaynağı arasında bir çeşit iletişim kurulmuş demektir. Ortaya çıkan etkilenimde iletişim, her iletişimde etkilenim vardır demektir. İletişimin hedefinin bireyler olduğu, nesnelerin kurulan iletişimde aracı olarak rol üstlendiği ve bu rollerin anlatmak, tanıtmak, göstermek, yaşatmak, ruhsal ihtiyaçları karşılamak ve fonksiyonelle haz aktarımı yapmak olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca iletişimi başlatan bireyin duygu, düşünce gibi zihinsel etkinliklerini, fark edip bildiklerini, ilişki ve deneyimlerini, yakaladığı gizli anlamları, ruhsal erginlik ve karışıklıklarını bir başkasına aktarma ihtiyacı hisseder. Bu noktada söz konusu ihtiyaçların karşılanarak anlaşılma ile sonuçlanması iletişimin etkililiğini oluşturur (Atalayer, 1994).

2.1.2. Grafik-Tasarım

Sözlükte grafik kelimesi resim ya da yazı ile ilgili, tam olarak tasavvur olunmamış canlı, yazı ile uyumlu şekillere ait şekli çizgili diye târif edilmektedir. Yunanca'da grafikos ya da graphein sözcüklerinden türetildiği bilenen grafik sözcüğü, yazmak, çizmek, işaret ve desen anlamına gelmektedir (Odabaşı, 2002). Genelde sonuna 'graf' eki eklenen bütün uğraşlar grafik sanatları tanımlamaktadır (Bağirov, 2014). Grafik tasarım bir görsel iletişim sanatıdır ve her türden iletişim aracı üzerinde okunan ve izlenen görüntülerin tasarlanmasıyla ilgili olup kağıt ve türevleri ile üzerine baskı yapılabilen yapıcı birbirinden farklı materyaller üzerine çeşitli basım tekniklerinin kullanılmasıyla işlenen ürünler grafik tasarım uğraşı alanı içerisinde yer alır (Ketenci ve Bilgili, 2006).

Son yıllarda çok sık kullanılan insanları etkileyen bir sözcük olan tasarımın tam olarak ne anlama geldiği anlaşılmadığı, manasının bir modeli kalıbı ya da abartı süs yapmak olmadığı, kendi içinde bir oluşuma ve bu oluşumun da bir planlamaya dahil olması gerektiği ifade edilmektedir (Becer, 2002). Tamamı ya da bir parçasının çizgi, şekil, renk, biçim, malzemenin esnekliği ya da dışındaki yüzeyin süslenmesi insan duyularının algılayabileceği çeşitli unsur ve özelliklerin bir araya gelerek oluşturduğu görsel ögeye sahip bir ürün tasarım olarak tanımlanmaktadır (İncearık, 2011). Ayrıca tasarım, bir şeyi zihinde biçimlendirme, kurma, tasavvur ederek bir ürün ortaya çıkarmaya, üretmeye yönelik ussal veya etkin çalışma süreci olarak da ifade edilmektedir (Alpaslan, 2003).

Grafik ve tasarım sözcüklerinin kelime anlamlarının yanı sıra bütünleşik anlamını da ele almak gerekir. Grafik tasarımın, amacı bir mesajı hedef kitleye iletmek veya bir ürünü, hizmeti tanıtmak görsel bir iletişim sanatı olduğu söylenebilir (Becer, 2002). Grafik tasarımın bir mesajı görsel ya da belirli bir hedef kitleye ulaştırmak amacıyla, afiş, el ilanı, billboard, ambalaj, kitap, dergi gibi yazılı ve görsel elemanlarla sanatsal ölçütler içinde tasarlayan ve çizen kişileri yetiştiren eğitim dalı olduğu ifade edilmektedir (İncearık, 2011).

2.1.3. Görsel Tasarım İlkeleri

2.1.3.1. Denge

Öztuna'ya göre (2007) denge, insanın doğumuyla gelen bir özelliği olup uyumu sağlamada yararlanılan elemanların görsel ağırlığı olarak ifade edilmektedir (Akt. Arıkan, 2008). Denge, metaryal üzerinde ağırlığın yatay ve dikey eksen üzerinde her iki tarafa eşit olarak dağıtılmasıyla oluşturulabilir (Küçük, 2011).

Simetrik ve asimetric denge olmak üzere iki türünden söz etmek mümkündür. Durağanlık etkisi algılanabilen düzenlemelerde simetrik dengeden bahsedilirken birbirinden farklı, benzeşik olmayan, eş ya da ortak görünmeyen tasarımın farklı yapılardan oluşan elemanlarının asimetric denge kullanılarak dengelerinin sağlandığı tasarımlar şeklinde açıklanabilir. Görsel dengenin, tüm hareketin sonlandığı orantılı bir dağılım durumu olduğu ifade edilmektedir (Arıkan, 2008).

Fiziki anlamda denge birbirine eş iki varlığı betimlese de, görsel anlamdaki dengenin terazi kefesinin eşitliğini durumunun olmadığı, birbirlerine zıt olan iki öge veya boşlukta, sayı bakımından kıt olanın, fazla olan karşısında yeterli ve etkili olabilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Turgut, 2013).

Herhangi bir tasarımda dengeden söz ediliyorsa söz konusu tasarımın kendisi ile barışık anlamına gelmektedir ve her tasarımın içerisinde bir hareketten söz etmek mümkün görünse de söz konusu hareketin meydana gelmiş olması unusrusu tasarımın temel olgusu içerisinde yer edinmez; ancak fotoğraf, tipografi ya da illüstrasyondaki dinamizmin içinde yer alırlar (Becer, 2002).

2.1.3.2. Oran Orantı

Bir bütünün bir bölümü ve bölümlerin birbirleriyle konumsal ve boyutsal açıdan karşılaştırmalı ilişkisi olarak tanımlanabilen oran ve orantıyı, Uçar (2004), insanın göz

formlarının orantısal ilişkilerinin birbirleri ile olması gerekeni arayan kendinden ve doğadan gelen orantısal ilişki olduğu ifade edilmektedir. Becer'e (2005) göre ise orantı; boyutlar arası ilişki olarak tanımlanır ve aynı anda görsel anlamdaki hiyerarşinin meydana gelmesine yardımcı olan bir prensiptir. Çünkü görsel anlamdaki hiyerarşi; grafik düzlemde, mesajın vurgu yaptığı görsel unsurların önem sırasına göre ebatlandırılması veya ölçülendirilmesi şeklinde ifade edilmektedir (Akt. Arıkan, 2009).

2.1.3.3. Ritim

Grafik tasarım yüzeyindeki elemanlar algılanırken göz, var olan ya da varsayılan bir çizgide hareket eder, bu duruma ritim ilkesi olarak ifade edilir. Ritmin, tekrar ediş, ilerleyiş ve birbirinin yerine geçiş olmak üzere üç çeşidi vardır (Arıkan, 2009). Ritim, eşit ya da benzer birtakım öğelerin belli bir tasarı içerisinde tekrarlanması, eşit ve mantıklı sıralanması durumunda tekdüzeleşip sıkıcı olmaya başlamasına karşıt olarak, ister doğada olsun ister sanatçı tarafından bağımsız olarak kurgulansın seçilen figürlerin bilinen, alışılmanın dışında, beklenmedik biçimde düzenlenmesi ile izleyici için izleme ve anlamaya değer bir durum ortaya çıkarmasıdır (Turgut, 2013).

2.1.3.4. Bütünlük

Tasarıma dair ilkelerinin en önemlisi sayılabilecek olan bütünlük ile bir tasarımın içerisinde yer alan unsurların bir araya getirilişi sonucu kompozisyonda dağınıklık ve parçalanmışlığın önüne geçilebileceği ifade edilmektedir (Becer, 2002). Bir ölçü içerisinde görsel unsurların bir arada bulunması ve Gestalt ilkeleri bağlamında grup olarak algılanan yapıyı meydana getiren parçaların uyumluluğu olarak ifade edilmektedir (Arıkan, 2009).

2.1.3.5. Vurgu

Buyurgan ve Mercin'e (2005) göre vurgu, bir düzenlemenin ön plana çıkarılmak istenen bir yönünü işleme alma veya etkili etken yaratma biçiminde ifade edilmektedir (Akt. Arıkan, 2009). Hashimoto ise (2003) grafik düzlemde vurgunun anlamsal bir derinlik oluşturmak suretiyle ilgiyi dikkat çekilmek istenen noktaya toplayabilme etkililiğine sahip bir ilke olduğunu belirtmektedir.

Görselde vurgu yapılmak istenen öğeler, diğerlerinden daha parlak veya daha büyük yapılarak, şekil ile zemin arasında zıtlık oluşturularak, yön gösteren araçlar, değişik şekiller, geometrik şekiller, eğlendirici basit çizimler kullanılarak daha ilgi çekici hale getirilerek dikkat çekilecek nokta tasarlanır (Küçük, 2011).

2.1.3.6. Zıtlık

Çalışma yüzeyinde farklı bir unsur ve oluşum yapılanmasıyla odak merkezi meydana getirmesi zıtlık, şeklinde ifade edilebilir (Arıkan, 2009). Hashimoto'ya (2003) göre, göz bu odak merkezlerinden birini ilk etapta algılamalıdır ve grafik düzlemde bu odak merkezi en dikkat çekilmek istenen ve en mühim nokta olmalıdır. Söz konusu durum önemli merkezden belli bir sırayla diğer az önemli merkezlere varacak ve beyin göz koordinasyonu doğru bir biçimde algılamayı meydana getirecektir (Akt. Arıkan, 2009).

2.1.4. Görsel Tasarım Öğeleri

2.1.4.1. Çizgi

Bigalı'ya göre (1999) çizgi, tüm görsel sanatlar alanının dolayısıyla grafik tasarımın en önemli elemanıdır ve bu özellikleriyle tüm anlatım unsurlarına temel olma özelliğine sahiptir (Akt. Arıkan, 2009). Kıvrımlı veya doğru, ince veya kalın, devamlı

veya aralıklı, keskin veya grenli özelliğe sahip olabildiği söylenebilir (Becer, 2002). Özkılıç'a göre (2009) materyal tasarımında çizgi, öğrencilerin dikkatini çekmek, görseelliği artırmak ve vurgulama yapma kamacıyla kullanılabilir (Akt. Yıldırım, 2011). Yıldırım'a göre (2011) metin içerisindeki bir cümlenin altının çizilmesi dikkati çeker ve algıda seçiciliğe neden olur. Bununla birlikte kalın ve uzun çizgiler yakınlık, ince ve kısa çizgiler ise uzaklık, yatay çizgiler durağanlık, dikey çizgiler güçlülük, kuvvet ve keskinlik, eğik çizgiler ise hareketlilik etkisi verir.

2.1.4.2. Ton

Aynı rengin farklı değerleri olarak açıklanabilen ton, ana renklerle gri karışımından ya da zıt renklerle ana renklerin karışımı ile elde edilebileceği gibi renge siyah veya beyaz katarak da elde edilebilir. Becer (2002)'e göre grinin çeşitleri ve siyah bir tasarım düzleminde kullanılan başlıca tonlardandır. Düzlemde kullanılan ton değerinin, başka tasarım ekipmanlarında da ışığa bağlı olarak kullanılabilmesi ifade edilmektedir (Arıkan, 2009).

2.1.4.3. Renk

Renklerin ışıkla birlikte var olduğu ve izleyenler üzerinde değişik genel ve özel birçok duygu uyandırabildiği ifade edilmektedir (Becer, 2002). Bu doğrultuda renk öz olarak mesajı iletebilen, sosyolojik ya da psikolojik etkilenimlere yol açabilen, insan davranışları üzerinde çeşitli etkilerle onları yönlendirebilen, kişisel kararlara, tutumlara ve tercihlere yön verme gibi bir çok davranışa etki edebilen olgudur (Arıkan, 2009).

2.1.4.4. Doku

Nesnelerin yüzey yapısını oluşturan tasarım ögesi olan doku ağaç kabukları, taşların yüzeyleri vb. doğada var olmasına karşın tasarımcı yahut sanatçı tarafından üretme yoluyla dahi ortaya konabilir olduğu söylenebilir (Arıkan, 2009). Bir düzlem üzerinde tekrara bağlı biçime ilişkin bir düzenin bulunduğu durumlarda dokunun bulunduğu bahsedilebileceği gibi grafik tasarımcısının olmazsa olmazı olan kağıdın da birçok farklı dokuda örneğin; düz ve sert, grenli ve sert, yumuşak ve düz, grenli ve yumuşak gibi özelliklere sahip olarak üretilebildiği söylenebilir (Becer, 2002).

2.1.4.5. Biçim

Biçim; çizgi, renk, açık ve koyu tonların birlikte kullanılmasıyla oluşabileceği gibi yalnızca çizgilerden, ya da renklerden de oluşabilir (Odabaşı, 2002). Birden fazla çizginin birlikte bulunuşu, yalnızca bir çizgi içerisindeki dönüş ve kıvrımlar ile farklı tonların oluşturduğu düzlemler; bir tasarımın biçimini oluşturan unsurlar olarak ifade edilmektedir (Becer, 2002). Tüm plastik sanatlarda biçim yahut form; ortaya çıkan eserin temel olarak algılandığının gözünüzü hareket ettiren çizgiler ve yüzeyler bütünü ve maddi yapısı olarak ifade edilmektedir (Odabaşı, 2002).

2.1.4.6. Ölçü

Oluşumu meydana getiren unsurların ebatları arasındaki sayısal anlamdaki ilişki ya da bir bütünü ile onu oluşturan parçaların arasındaki ilişki olarak ifade edilebilir (Arıkan, 2008). Ölçü kavramının diğer bir anlamı da yapı ya da nesnenin kendisi içinde tutarlı bir ölçüde olması, soyut ifade olarak da iki şey arasındaki nicesel ilişki ya da bütün ile onu ortaya koyan elemanlar arasındaki var olan ilişki olarak ifade edilmektedir (Gürer ve Gürer, 2004).

2.1.4.7. Yön

Bir tasarım düzlemindeki nokta ve çizgiler farklı köşelere yönelerek bir devinim oluştururlar ve bu hareketi yönlendirmekle yükümlü olan kişi tasarımcıdır (Becer, 2002). Tasarımda yapısal ögelerin yönü, yukarı-aşağı, sol-sağ ya da ileri-geri bakmasını, doğrultusu ise, daha çok, çapraz, yatay, düşey, olmasıyla ilgilidir (Turgut, 2013).

2.1.5. Ders Kitabı

Günümüzde, bireylerin çevrelerinde karşılaştıkları problemleri geçmişe göre daha kolay öğrendikleri ve çözümledikleri söylenebilir. Bireyin öğrenmeleri, tecrübeleri ailede ve evde öğrendikleriyle başlar, komşu çevre ve okulu dahil edecek şekilde genişler. Öğrenim çağındaki çocuklar, içinde olduğu toplumda ve dünyada meydana gelen farklılıkları anlamlandırmak ve idrak etmek için olay ve olguları kavramayı kolaylaştıracak araçlara ve materyallere ihtiyaç duyarlar ve bu araçların başını çeken materyaller ders kitaplarıdır (Ceyhan ve Yiğit, 2005).

Eğitim sürecinde vazgeçilmez olarak kullanılan en temel öğretim materyalleri ders kitaplarıdır (Yangın, 2011). Öğretimde sınıfta en sık kullanılan yardımcı, tüm öğrencilerin kullandığı ders kitabıdır ve bunu başlıca sebebi organizasyondur. Öğretim programının hedef, içerik, faaliyetler ve değerlendirme özelliklerine uygun bilgileri içeriyor olması, öğretmenlere ders takibi ve ödevlendirme gibi konularda yardımcı olması bakımından ders kitaplarının etkililiğinden söz edilebilir (Yıldız, 2004).

2.1.6. Ders Kitaplarının Görsel Tasarımı

Bir grafik tasarım ürünü olarak ders kitaplarının tasarımında tasarım öge ve ilkelerinin ışığında estetik kaygı ve bilinçle oluşturulması hedeflenen ve MEB'in belirlediği temel ilkeleri de içine alan bir üslupla hareket edilmesi gerektiği düşünülmektedir. TTKB'nin panel sistemine girilen kitapların dört ana temelde

incelenmek suretiyle ele alındığı bilinmektedir. Taslak halindeki ders kitapları ve eğitim araçları ile bunlara ait e-içerikler, MEB Ders kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nin 19. Maddesi hükümlerine göre incelenmekte olup söz konusu incelemeler dört ana kriter ve bunlara ait alt kriterlerden meydana gelmektedir. Tasarıma yönelik son madde olan "Görsel Tasarım ve İçerik Tasarımının Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu"na kriterine ait alt kriterlere ekler bölümünde (Ek-11) yer verilmiştir.

Bir ders kitabının grafik tasarımı; metin tasarımı, görsel öğelerin tasarımı, sayfa tasarımı, yazı tasarımı ve üretime yönelik özellikler gibi beş ana başlık altında şekillendirilebilir (Alpan, 2004).

2.1.6.1. Metin Tasarımı

Alvermann'a göre (1989) ders kitaplarında yer alan metinlerin amacı hedef kitleye bilgi aktarmak, sunulan bilgi ile etkileşime giren hedef kitlede değişim ve gelişime yol açmak ve etkileşimli bir yapıya sahip olan metinlerin öğrencide geçmiş yaşantı ve birikimlerin işe koşulmasına olanak sağlamaktır (Akt. Bağcı, 2007). Ders kitabı tasarlanırken sunulacak bilginin hedef kitlenin yaş grubu özellikleri bilinerek, tipografi seçimi, metin ile zemin uyumu, estetik unsur ve kolay okunabilirlik gibi tercihler metin tasarımına yön veren önemli etmenlerdir. Söz konusu etmenleri tipografik öğeler ve metin örgütleyiciler olmak üzere iki başlık altında ele almak mümkündür (Alpan, 2004; akt. Bağcı, 2007).

2.1.6.1.1. Tipografik öğeler

Becer'e göre (2002) tipografi, görsel iletişimin önemli bir parçasıdır. Görsel iletişimin sağlanmasında ders kitaplarında tercih edilen tipografik öğelerin hedef kitleye yönelik özellikler barındırması gerektiği, aksi takdirde hedef kitlenin metni kavrayamamasına yol açabileceği düşünülmektedir. Yazı karakteri, boyutu, rengi, harf,

sözcük ve satır arası boşluğu ile satır uzunluğu, dikkat çekilmek istenen kelime ve kelime gruplarının etkilerinin nasıl artırılacağı vb. öge ve durumlar bir ders kitabının tasarımının hedef kitle tarafından etkili ve kolay anlaşılır hale getirilebilirliğe etki eden etmenlerdir (Alpan, 2004; akt. Bağcı, 2007).

2.1.6.1.2. Metin örgütleyiciler

Diğer bütün görsel iletişim bileşenlerinde olduğu gibi metin örgütleyicilerin de amacı hedef kitle üzerinde etkililiği artırarak anlamlı öğrenmelere olanak sağlamaktır. Ders kitaplarının metin tasarımında; yazı boyutlarının hedef kitlenin gelişim özelliklerine uygun büyüklükte olması, kolay okunur ve anlaşılır tırnaksız niteliğe sahip olması, renk ve ton değerlerinin okumayı kolaylaştırıcı nitelikte uyumlu olması, satırlar arası yatay ve dikey boşlukların dengeli olması, dikkat çekilmek istenen kelime ve kelime gruplarının etkili şekilde tasarlanması, harfler ve sözcükler arası boşlukların dengeli olması, başlık ve metinlerin başlangıç ve bitişlerinin sayfa tasarımının akıcılığına katkı sağlayacak biçimde etkili tasarlanması, kitabın bölümlerinin (giriş bölümü, içindekiler, ünite bölümleri vb.) ilgi çekici biçimde tasarlanması, sözlük ve kaynakça bölümlerine yazım ve noktalama kuralları ile hedef kitlenin gelişim düzeyine uygunluğunun göz önünde bulundurularak tasarlanması gerektiği düşünülmektedir (Alpan, 2004; akt. Bağcı, 2007).

2.1.6.2. Görsel Ögelerin Tasarımı

Etkili bir ders kitabından söz edebilmek için o kitabın görsel tasarım ilkelerinden ne derecede faydalandığına bakmak gerekmektedir. Bu durum ise görselleri oluşturan kişilerin alan uzmanı olması gerektiği anlamına gelmektedir. Ders kitabında kullanılan görsel ögeler fotoğraflar, resim ve karikatürler, grafikler, şemalar haritalar ve tablolardan oluşmaktadır (Kılıç ve Seven 2002; akt. Bağcı, 2007). Hedef kitlenin yaş özelliklerine uygun, ilgi çekici, hayal gücünü geliştirmeye sevk eden, estetik duyguya sahip, dersle ve kitapla ilgili olumlu düşüncelere yol açan, motive edici ve böylelikle derse katılımı teşvik eden bir tasarıma sahip olan ders kitabının görselleri öğrencide söz konusu olumlu

davranışların gelişimine katkı sağlayacaktır. Yapılan araştırmalarda görmenin diğer duyularımıza oranla daha kalıcı öğrenmelere katkı sağladığı söylenebilir.

2.1.6.3. Sayfa Tasarımı

Ders kitabının sayfa tasarımı gerçekleştirilirken görsel tasarım ilkeleri ışığında hareket edilmeli ancak kolay anlaşılabilirlik ve sadeliğe de gereken önem verilmelidir. Hedef kitle ile bağ kurabilen, onları kitaba yönelten olgular; görseller ve tipografik öğeler arasındaki uyum ve yerleşim düzeni, okumada akıcılık, görsellere yeterince ve gereğince yer verme, dolu alanların etkili kullanıldığı gibi boşluklarında etkili kullanılması gerektiği, sayfalar üzerindeki her unsurun kendine özgü bir tasarım gücünün olduğunu bilerek hareket etmek gerektiği söylenebilir (Alpan, 2004; akt. Bağcı, 2007).

2.1.6.4. Kapak Tasarımı

Bir ders kitabının kapağı kitaba yönelik ilk tutumun temelini oluşturur ve daha sonraki algıyı önemli ölçüde etkilediği söylenebilir. İlgi çekiciliği, merak uyandırıcılığı, baskı ve baskı sonrası (kısmî ve tamamen kaplama, kabartma vb.) işlemlerle öğrenciyi etkilemeyi başaran bir ders kitabı kapağının başarılı bir şekilde tasarlandığından bahsedilebilir (Kılıç ve Seven, 2002: akt. Bağcı 2007).

2.1.6.5. Üretime Yönelik Özellikler

Ders kitabının üretildiği hammadde olan kağıdın çok sayıda çeşidi bulunmaktadır. Ancak bir grafik tasarım ürünü olarak ders kitabının, hedef kitlenin kullanımına uygun özellikte, dayanıklılıkta, ebatta ve dokuda üretilmesi gerektiği düşünülmektedir. Baskı kalitesini, renkleri ve canlılığı yansıtan temel ürün olan kağıdın etkisi hedef kitleyi etkileyebilmesi bakımından bir ders kitabının ayırıcı özelliklerinin başında gelmektedir. Üzerine bakıldığında gözü yormayan, mat bir yapıya sahip kağıt ile

metinler ve görseller daha kolay anlaşılır hale gelmektedir. Ayrıca kağıdın dokulu değil pürüzsüz olması kitapta yer alan görsellerin seçilmesini kolaylaştırmaktadır. İç kağıdın arkasını belli etmeyecek kalınlıkta olmalı; kapak ise kolay deforme olmayacak derecede kalın ve üzerindeki baskıyı uzun kullanım sürelerine karşı koruyabilecek kaplama çeşitlerine sahip olması gerektiği düşünülmektedir (Morrison, Ress ve Kemp: akt. Uluşık, 2008).

2.2. İlgili Araştırmalar

Yıldırım (2007) tarafından lise II Fizik ders kitabını içerik, görseller, hazırlık, değerlendirme ve etkinlikler yönünden incelemek amacıyla Konya ili ortaöğretim kurumlarındaki fizik öğretmenlerine “Fizik Ders Kitabı Değerlendirme Ölçeği” uygulanmış ve araştırma sonucunda; meslekte kıdemi fazla olan öğretmenlerle Anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerin diğerlerine göre söz konusu kitaba daha fazla puan verdikleri gözlenmiştir.

Yıldıran (2007)’nın, ilköğretim 8. sınıf Bilgisayar dersi kitaplarının görsel tasarım ilkelerine uygunluğunun değerlendirilerek içerik analizinin yapılması amacıyla MEB, TTKB tarafından uygun bulunan dört kitabın incelendiği araştırma sonucunda görsel tasarım ilkeleri ölçeğine göre yeterlilik sıralamasında MEB Yayınlarına ait kitabın diğer örneklerle göre daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Kayıkçı (2006) tarafından ilköğretim öğrencileri için hazırlanan ders kitaplarının etkililiğinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırma sonucunda, ders kitaplarının 17 görsel tasarım ilkesinin bütünüyle dikkate alınmadan hazırlandığı, dolayısıyla söz konusu ders kitaplarının etkililiğinin düşük olduğu yargısına varılmıştır.

Uluşık (2008)’in ilköğretim 5. Sınıf matematik kitaplarının (öğretmen kılavuz, ders ve çalışma kitapları) görsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesini ve görsel tasarım ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin söz konusu kitapların

görsel tasarım ilkelerinden görsel öğelerin tasarımına uygun olarak hazırlandığı görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir.

Bağcı (2007) tarafından öğretmen adaylarının MEB tarafından belirlenen lise 1. Sınıf Bilgi ve İletişim Teknolojileri ders kitabının görsel tasarım ilkelerine uygun olup olmadığına yönelik görüşlerini incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda söz konusu kitabın öğretmen adaylarına göre görsel tasarım ilkeleri açısından yani metin tasarımı, görsel tasarım, sayfa tasarımı, kapak tasarımı ve üretime yönelik dış yapı özelliklerine genel anlamda uygun bir biçimde tasarlandığı saptanmıştır.

Çaydere (2010)'nun yaptığı araştırmaya göre, ilköğretim 1. sınıf birinci öğrencilerinin ilk okuma ve yazma derslerindeki sürecinin kolaylaştırılması açısından kullanılacak resim ve grafik gibi görsel elemanların mevcut ders kitaplarındaki durumunun incelenmesi ve söz konusu ders kitabında nitelikli görsellerin kullanılmasının gerekliliğinin ortaya çıkartılması amacıyla; incelenen ilgili ders kitabında kullanılan görsellerin hazırlanması sırasında sanatsal düzenleme ilkelerinden bütünlük, ritim, oran-orantı, denge, hareket, zıtlık, vurgu ilkelerinin dikkate alınmadığı, ayrıca sanatsal düzenleme elemanlarından olan renk, çizgi, biçim, doku, değer, ışık-gölge, mekan elemanlarına da uygun şekilde kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Karslı (2013) tarafından ilkokul 4. sınıf Fen ve Teknoloji ders kitabını görsel öğelerin tasarım ilkeleri ve sayfa tasarım ilkeleri açısından değerlendirmek ve söz konusu ilkelere uygun olup olmadığına ilişkin 4. sınıf öğretmenlerinin görüşlerini almak amacıyla yapılan araştırma sonucunda; söz konusu kitabın bazı sayfalarında vurgulama ve denge ilkeleri açısından eksiklerin olduğu, ancak genel olarak beğenildiği, görsel öğelerin tasarımında kullanılan renklerin soluk ve cansız olduğu, sayfa tasarım ilkelerine ilişkin boşlukların kitap genelinde pek etkili kullanılmadığı, görsel öğelerin bazı sayfalarda okuma akışını engellediği, ancak genel olarak olumlu şekilde değerlendirildiği görülmüştür.

Uçar (2016) tarafından ortaokul 5. sınıf Fen Bilimleri ders kitaplarının Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda görsel tasarım ilkelerine göre

incelenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırma sonucunda, söz konusu kitapların görsel tasarım ilkelerinden metin tasarımı, görsel tasarım, sayfa tasarımı, kapak tasarımı ve üretime yönelik dış yapı özellikleri açısından genel olarak olumlu şekilde değerlendirildiği bir başka deyişle kitabın görsel tasarım ilkelerine genel olarak uygun tasarlandığı tespit edilmiştir.

Aydın (2018) tarafından öğretmenlerin lise 4. sınıf Trafik ve İlk Yardım ders kitabının görsel tasarım ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda, söz konusu kitabın dersin öğretmenlerinin görüşlerine göre görsel tasarım ilkeleri açısından yeterli düzeyde hazırlandığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Özer (2018) tarafından uluslararası sınavlarda başarı düzeyi yüksek olan Singapur ile başarı düzeyi orta sıralarda yer alan ABD'nin Matematik ders kitapları ile ülkemizin 8. sınıf Matematik ders kitaplarının, içerik ve görsellik açısından karşılaştırılması amacıyla yapılan araştırma sonucunda, her üç ülke ders kitaplarındaki toplam gösterim sayılarına bakıldığında ülkemize ait olan kitabın en fazla gösterime sahip olduğu görülmektedir. Ancak gösterim sayısından daha çok ilişkili ya da ilişkisiz olduğunun önem taşıdığı söylenebilir. Bu bağlamda ülkemiz ders kitaplarında ilişkisiz gösterim sayısının da fazla olduğu görülmekte ve bu durumun anlam karmaşasına ya da yersiz görsel yoğunluğa neden olabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca ilişkili gösterimlerin yoğunluğuna bakıldığında Singapur'a ait kitapların daha sade olduğu, diğer iki ülkeye ait örneklerde daha yoğun görsel kullanıldığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

III. BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve evrenden alınan örneklem, araştırma grubuna uygulanan ölçme araçları, ölçme araçlarından ölçeğin uyarlanmasına ilişkin geçerlik ve güvenirlik çalışması sonuçları, verilerin toplanması ile toplanan verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında kullanılan istatistiksel yöntemler üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma; Ankara ve Bolu illerinde görev yapan görsel sanatlar öğretmenleri, alan uzmanları ve Bolu ilinde öğrenim gören görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel tasarım ilkelerine göre 5. sınıf Türkçe Ders Kitabının uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla genel tarama modeli ile yapılmış betimsel bir çalışma olarak hazırlanmıştır.

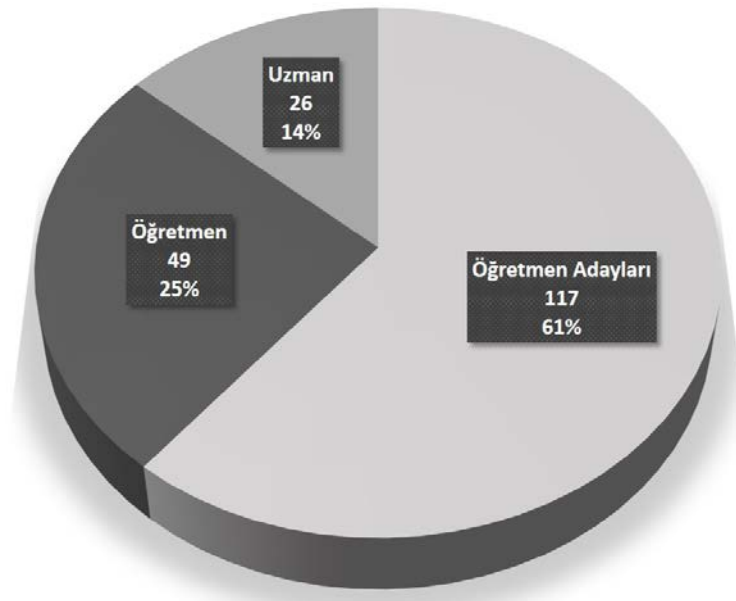
Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşullarında olduğu gibi tanımlanır (Karasar, 2013). Tarama modeli türü olan genel tarama modeli ise çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemelerini kapsamaktadır (Karasar, 2013).

3.2. Evren Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Ankara ve Bolu illerindeki ortaokul kurumlarında görevli görsel sanatlar dersi öğretmenleri, alan uzmanları ile görsel sanatlar dersi öğretmen adayları oluşturmaktadır. Örneklem belli bir evrenden belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen

küçük kümeleri kapsamaktadır (Karasar, 2013). Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” kullanılmıştır. Bu sebeple araştırmacının kolay ulaşabileceği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakültelerinde sanat eğitimi alan öğrenciler ve akademisyenler ile Ankara ve Bolu illerinde görevli Görsel Sanatlar öğretmenleri araştırmanın kolay ulaşılabilir durum örneklemesini oluşturmaktadır.

Araştırmanın kapsamında veri toplama aracının uygulanması amacıyla konunun muhtemel muhatapları olarak görüşleri önemsenen 192 katılımcıdan veri toplanmıştır. Katılımcıların % 61’i (117 kişi) Görsel Sanatlar öğretmen adayı, % 26’sı (49 kişi) Görsel Sanatlar öğretmeni ve %13’ü ise (26 kişi) alan uzmanıdır. Araştırmaya katılanların % 64’ü (123 kişi) kadın, % 36’sı (69 kişi) erkektir.

Şekil 1. Araştırmaya katılanların sayıları ve yüzdeleri oranları

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada Karatay ve Pektaş (2012) tarafından geliştirilen “Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım Yeterlilikleri” isimli ölçeği (Ek-4) kullanılmıştır. Ölçeğin kullanım izni (Ek-7) yazarlarından e-posta yoluyla alınmış olup çalışmanın başlıca veri toplama aracını oluşturmaktadır.

Ölçeğin yapı geçerliğini belirleyebilmek amacıyla AMOS 24 programında doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Buna göre yapılan ilk analizde ölçeğin yapı geçerliliğinin incelenmesi sonucunda, uyum değerlerinin beklenen düzeyde olmadığı görülmüştür. Bunun ardından ölçek yapı uyumluluğunun sağlanabilmesi amacıyla yapılan modifikasyon işleminde standartlaştırılmış regresyon ağırlık değerleri 0.5’in altında olan sayfa tasarımı faktöründe yer alan 10’uncu madde ve yazı tasarımı faktöründe yer alan 14’üncü madde modelden çıkarılmıştır.

Bir ölçeğin yeterince güvenilir olduğunu ifade edebilmek için, $RMSEA < 0,10$; $SRMR < 0,10$; $CFI > 0,90$; $NFI > 0,90$ değerleri sağlanmalıdır (Saruhan & Özdemirci, 2016). Buna göre $Ki\text{-}Kare/SD$ değeri 1,640; $GFI = ,915$; $CFI = ,959$; $NFI = 904$ ve $RMSEA = 0,058$ olarak bulunduğundan ölçeğin doğru faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin yapı geçerliliği koşullarını sağladığı söylenebilir.

3.3.1. Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirliliği için her bir boyutuna ve geneline ilişkin belirlenen maddelerin Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayıları Tablo 4.1.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Faktör ve ölçeğin geneline ait alfa (α) güvenilirlik katsayıları

	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	Ölçek Geneli
Madde Sayısı	7	4	5	3	19
Cronbach's α	.882	.757	.729	.731	.926

Faktörler arası güvenilirlik katsayısının, mutlak değer olarak 0.70-0.99 arasında olması durumunda yüksek düzeyde bir korelasyondan, 0.69-0.30 arasında olması durumunda orta düzeyde bir korelasyondan, 0.29-0.01 arasında olması durumunda ise düşük düzeyde bir korelasyon ya da ilişki bulunduğu ifade edilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri 2008). Katsayının 1'e yakın olması durumu ölçme aracının hatadan arınık olması şeklinde ifade edilmektedir (Can, 2019). Buna göre ölçeğin genelinin ve tüm alt faktörlerin yüksek güvenilirlik düzeyinde olduğu ifade edilebilir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada MEB tarafından 2018 yılında bastırılıp yurt genelinde bütün öğrencilere dağıtılan Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarım ilkelerine uygunluğunu belirlemek amacıyla katılımcılardan veri toplanması amaçlanmıştır. Kitap ve ölçeklerin kendilerine ulaştırılmasının ardından katılımcılara kitabı incelemeleri ve ölçeği işaretlemeleri için gereken 1 hafta süre verilmiş ve sürenin sonunda verilerin toplanması sağlanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Katılımcılardan elde edilen veriler SPSS 22 programı aracılığıyla analiz edilmek üzere veri girişi yapılırken "Katılmıyorum" görüşleri için "1", "Kısmen Katılıyorum" görüşleri için "2", "Katılıyorum" görüşleri için "3" puan ile derecelendirilmiştir. Buna göre "2" puan ve üzeri değerlerin katılımcılar tarafından söz konusu kitabın değerlendirilmesinde ölçeğe ait faktörlerin yeterliliklerinin uygun olduğu görüşü değerlendirilir.

IV. BÖLÜM

4. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmaya konu olan ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının öğretmen adayı, öğretmen ve alan uzmanı görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amacıyla “Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım Yeterlilikleri” isimli ölçeğin uygulanmasıyla elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.1.1. 1. Alt Problem:

Türkçe 5 Ders Kitabının metin ve görsellerinin, görsel tasarım ilkelerine göre uygunluk durumu nedir?

Metin ve görsel tasarım faktörünün yeterliliğine yönelik, katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 4.2.’de görülmektedir.

Tablo 4.2. Metin ve görsel tasarım faktörünün yeterliliğine yönelik bulgular

	N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Metin ve Görsel Tasarım	192	2,5818	,49519	-1,617	2,123

Tablo 4.2.’ye göre söz konusu faktöre ilişkin aritmetik ortalamasının 2,58 olduğu görüldüğünden katılımcıların genel olarak Metine ve görsel tasarım faktörü bağlamında Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarım yeterliliğine ilişkin olumlu görüş bildirdiği söylenebilir.

Metin ve görsel tasarım faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak yapılacak olan tüm farklılık analizlerinde Tablo 4.2.'de görüldüğü üzere basıklık (kurtosis) değeri +1,5 ile -1,5 aralığında (Tabachnick & Fidell, 2013) olmadığı (2,123) ve normal dağılım özelliği göstermediği tespit edildiğinden parametrik olmayan testler yapılmıştır.

- a. Türkçe 5 Ders Kitabının; katılımcıların cinsiyetine göre metin ve görsellerinin, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

Tablo 4.3. Cinsiyete göre metin ve görsel tasarım faktörüne ilişkin bulgular

	Cinsiyet	Frekans	Ortalama Fark	Toplam Fark
Metin ve Görsel Tasarım	1-Kadın	123	104,41	12843,00
	2-Erkek	69	82,39	5685,00
	Total	192		
Mann-Whitney U				3270,000
Wilcoxon W				5685,000
Z				-2,678
Asymp. Sig. (2-Yönlü)				,007

Tablo 4.3.'te görüldüğü üzere anlamlılık (Asymp. Sig.) değeri 0.05'ten küçük olduğundan metin ve görsel tasarım faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak cinsiyete göre farklılık olduğu görülmektedir.

- b. Öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının metin ve görsellerinin, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

Metin ve görsel tasarım faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak Görsel Sanatlar öğretmen adayları, Görsel Sanatlar öğretmenleri ve alan uzmanlarının görüşleri arasında farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla Tablo 4.4.'te görüldüğü üzere Kruskal Wallis analizi yapılmıştır.

Tablo 4.4. Metin ve görsel tasarım faktörüne ilişkin gruplar arası Kruskal Wallis

Metin ve Görsel Tasarım	
Chi-Square	7,860
df	2
Asymp. Sig.	,020

Tablo 4.4.'te görüldüğü üzere anlamlılık değeri göz önünde bulundurulduğunda (0,02) gruplar arasında metin ve görsel tasarım faktörünün yeterliliğine ilişkin görüş farklılığı olduğu söylenebilir. Farklılığın yönünü tespit etmek amacıyla yapılan post hoc test sonuçları Tablo 4.5.'te görülmektedir.

Tablo 4.5. Metin ve görsel tasarım faktörüne ilişkin Post Hoc testleri

	Temel Grup	Karş. Grup	Ort. Farkı (I-J)	Standart Hata	Anl.	95% Güven Aralığı	
						Alt Sınır	Üst Sınır
Tukey HSD	1	2	,15103	,08339	,169	-,0460	,3480
		3	,21551	,10625	,108	-,0355	,4665
	2	1	-,15103	,08339	,169	-,3480	,0460
		3	,06448	,11891	,851	-,2164	,3454
	3	1	-,21551	,10625	,108	-,4665	,0355
		2	-,06448	,11891	,851	-,3454	,2164
Games-Howell	1	2	,15103	,08671	,196	-,0561	,3582
		3	,21551	,11746	,174	-,0728	,5038
	2	1	-,15103	,08671	,196	-,3582	,0561
		3	,06448	,13330	,879	-,2578	,3867
	3	1	-,21551	,11746	,174	-,5038	,0728
		2	-,06448	,13330	,879	-,3867	,2578

Her ne kadar Kruskal Wallis test değerlerine göre metin ve görsel tasarım faktörünün yeterliliğine ilişkin görüş farklılığı olduğu ifade edilse bile Tablo 4.5'te yer alan post hoc testlerinde gruplar arasındaki farklılığın yönünü tespit etmek mümkün olamamıştır.

4.1.2. 2. Alt Problem:

Türkçe 5 Ders Kitabının sayfa tasarımının, görsel tasarım ilkelerine göre uygunluk durumu nedir?

Sayfa tasarımı faktörünün yeterliliğine yönelik, katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 4.6.'da görülmektedir.

Tablo 4.6. Sayfa tasarımı faktörünün yeterliliğine yönelik bulgular

	N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Sayfa Tasarımı	192	2,3802	,57239	-,710	-,591

Buna göre söz konusu faktöre ilişkin aritmetik ortalamanın 2,38 olduğu görülmüştür. Söz konusu aritmetik ortalama değeri göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların görüşlerinin “Kısmen Katılıyorum”un üzerinde olduğu söylenebilir.

a. Türkçe 5 Ders Kitabının; katılımcıların cinsiyetine göre sayfa tasarımının, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

Sayfa tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak katılımcıların cinsiyetine göre görüş farklılığının olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla yapılan analizde cinsiyete göre betimleyici istatistik bulguları Tablo 4.7.'de görülmektedir.

Tablo 4.7. Cinsiyete göre sayfa tasarım faktörüne ilişkin bulgular

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması
Sayfa Tasarımı	1-Kadın	123	2,4770	,51584	,04651
	2-Erkek	69	2,2077	,62909	,07573

Cinsiyetlere göre alınan ortalamalardan görüldüğü üzere sayfa tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak kadınların (2,47) erkeklerden (2,20) daha olumlu görüşe sahip olduğu söylenebilir.

Sayfa tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak cinsiyetler arasında farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla Tablo 4.8.'de görüldüğü üzere T testi kullanılarak farklılık analizi yapılmıştır.

Tablo 4.8. Sayfa tasarım faktörüne ilişkin cinsiyet göre T testi

		Levene's Test		T-test		
		F Testi	Anl.	t	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık (2-yönlü)
Sayfa Tasarımı	Eşit Varyanslı	7,266	,008	3,202	190	,002
	Eşit Varyanslı değil			3,029	119,494	,003

Buna göre Levene's analizinin anlamlılık (sig.) değeri göz önünde bulundurulduğunda (,008) varyans dağılımlarının homojen olmadığı görülmüştür. Buna uygun olarak T testi değerlerine bakıldığında anlamlılık değerinin (,003) 0,05'ten küçük olduğu göz önünde bulundurularak ankete katılanların cinsiyetlerine göre sayfa tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin görüş farklılığı olduğu söylenebilir.

b. Öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının sayfa tasarımının, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

Sayfa tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak Görsel Sanatlar öğretmen adayları, Görsel Sanatlar öğretmenleri ve alan uzmanlarının görüşleri arasında farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla Tablo 4.9., Tablo 4.10. ve Tablo 4.11.'de görüldüğü üzere ANOVA analizi yapılmıştır.

Tablo 4.9. Grupların sayfa tasarım faktörüne ilişkin betimleyici istatistikleri

		Gruplar	N	Ortalama	Standart Sapma
Sayfa Tasarımı	1-Öğretmen A.		117	2,5071	,43681
	2-Öğretmen		49	2,1701	,66709
	3-Uzman		26	2,2051	,75470
	Total		192	2,3802	,57239

Gruplar arası alınan ortalamalardan görüldüğü üzere sayfa tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak en olumlu görüş verenlerin öğretmen adayları (2,50), en olumsuz görüş verenlerin ise öğretmenler (2,17) olduğu söylenebilir.

Tablo 4.10. Grupların sayfa tasarım faktörüne ilişkin Levene istatistikleri

	Levene Statistic	Serbestlik Derecesi 1	Serbestlik Derecesi 2	Anlamlılık
Sayfa Tasarımı	23,499	2	189	,000

Tablo 4.10'daki veriler dikkate alındığında sayfa tasarımı faktörüne ilişkin Levene istatistik değeri (000) 0,05'ten küçük olduğu için eşit varyanslılık varsayımını karşılanmadığı görülmektedir.

Tablo 4.11. Grupların sayfa tasarım faktörüne ilişkin ANOVA analizi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık
Sayfa Tasarımı	Gruplar Arası	4,845	2	2,423	7,931	,000
	Grup İçi	57,733	189	,305		
	Toplam	62,578	191			

Tablo 4.11.'den de anlaşılacağı üzere anlamlılık değeri (sig. 0,000) 0,05'ten küçük olduğundan gruplar arasında farklılığın olduğu söylenebilir.

Gruplar arasındaki sayfa tasarım faktörünün yeterliliğine ilişkin görüş farklılığının yönünü tespit etmek amacıyla yapılan post hoc test sonuçları Tablo 4.12.'de görülmektedir.

Tablo 4.12. Grupların sayfa tasarım faktörüne ilişkin Post Hoc (Tukey) testi

Bağımlı Değişken	Temel Grup	Karş. Grup	Ort. Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anl.	95% Güven Aralığı	
						Alt Sınır	Üst Sınır
Sayfa Tasarımı	1	2	,33705*	,09405	,001	,1149	,5592
		3	,30199*	,11983	,033	,0189	,5851
	2	1	-,33705*	,09405	,001	-,5592	-,1149
		3	-,03506	,13410	,963	-,3518	,2817
	3	1	-,30199*	,11983	,033	-,5851	-,0189
		2	,03506	,13410	,963	-,2817	,3518

Tablo 4.12.'de görüldüğü üzere tüm gruplar arasında öğretmen adaylarıyla öğretmen ve uzmanların görüşleri arasında öğretmenlerle yalnızca öğretmen adayları arasında; uzmanlarla da yalnızca öğretmen adayları arasında görüş farklılığı olduğu söylenebilir. Sayfa tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak en olumlu görüş bildirenlerin öğretmen adayları, en olumsuz görüş bildirenlerin ise öğretmenler olduğu Tablo 4.9.'da yer alan aritmetik ortalamalar göz önünde bulundurularak ifade edilebilir.

4.1.3. 3. Alt Problem:

Türkçe 5 Ders Kitabının yazı tasarımının, görsel tasarım ilkelerine göre uygunluk durumu nedir?

Yazı tasarımı faktörünün yeterliliğine yönelik, katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 4.13.'de görülmektedir.

Tablo 4.13. Yazı tasarımı faktörünün yeterliliğine yönelik bulgular

	N	Ort.	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Yazı Tasarımı	192	2,4805	,47304	-,974	,748

Buna göre söz konusu faktöre ilişkin aritmetik ortalamasının 2,48 olduğu görüldüğünden katılımcıların genel olarak Türkçe 5 Ders Kitabının yeterliliğine ilişkin olumlu görüş bildirdiği söylenebilir.

a. Türkçe 5 Ders Kitabının; katılımcıların cinsiyetine göre yazı tasarımının, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

Yazı tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak katılımcıların cinsiyetine göre görüş farklılığının olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla Tablo 4.14. ve Tablo 4.15.'te görüldüğü üzere T testi yapılmıştır.

Tablo 4.14. Cinsiyete göre yazı tasarımı faktörüne ilişkin betimleyici istatistikler

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması
Yazı	1-Kadın	123	2,5325	,45937	,04142
Tasarımı	2-Erkek	69	2,3877	,48609	,05852

Cinsiyetlere göre alınan ortalamalardan görüldüğü üzere yazı tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak kadınların (2,53) erkeklerden (2,38) daha olumlu görüşe sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 4.15. Cinsiyete göre yazı tasarımı faktörüne ilişkin T testi

		Levene's Test		T-test		
		F Testi	Anl.	t	Serbestlik Derecesi	Anl. (2-yönlü)
Yazı Tasarımı	Eşit Varyanslı	1,579	,210	2,053	190	,041
	Eşit Varyanslı değil			2,020	134,403	,045

Tablo 4.15.'te Levene's istatistik değerleri (sig. ,210) 0,05'ten büyük olduğundan eş varyanslılık varsayımının karşılandığı görülmektedir. T testi anlamlılık değeri (sig. ,041) 0,05'ten küçük olduğundan cinsiyetler arasında görüş farklılığının olduğu ifade edilebilir. Buna göre Tablo 4.15'teki aritmetik ortalamalar göz önünde bulundurulduğunda yazı tasarımı faktörüne ilişkin olarak kadınların (2,53) erkeklerden (2,38) daha olumlu görüşe sahip olduğu söylenebilir.

b. Öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının yazı tasarımının, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

Yazı tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak Görsel Sanatlar öğretmen adayları, Görsel Sanatlar öğretmenleri ve alan uzmanlarının görüşleri arasında farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla Tablo 4.16., Tablo 4.17. ve Tablo 4.18.'de görüldüğü üzere ANOVA analizi yapılmıştır.

Tablo 4.16. Grupların yazı tasarımı faktörüne ilişkin betimleyici istatistikleri

	Gruplar	N	Ortalama	Standart Sapma
Yazı Tasarımı	1-Öğretmen A.	117	2,5556	,41015
	2-Öğretmen	49	2,3265	,51337
	3-Uzman	26	2,4327	,58974
	Total	192	2,4805	,47304

Gruplar arası alınan ortalamalardan görüldüğü üzere yazı tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak en olumlu görüş verenlerin öğretmen adayları (2,55), en olumsuz görüş verenlerin ise öğretmenler (2,32) olduğu söylenebilir.

Tablo 4.17. Grupların yazı tasarımı faktörüne ilişkin Levene istatistikleri

	Levene Statistic	Serbestlik Derecesi 1	Serbestlik Derecesi 2	Anlamlılık
Yazı Tasarımı	3,699	2	189	,027

Tablo 4.17'deki veriler dikkate alındığında sayfa tasarımı faktörüne ilişkin Levene istatistik değeri (,027) 0,05'ten küçük olduğu için eşit varyanslılık varsayımının karşılanmadığı görülmektedir.

Tablo 4.18. Grupların yazı tasarım faktörüne ilişkin ANOVA analizi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anl.
Yazı Tasarımı	Gruplar Arası	1,880	2	,940	4,348	,014
	Grup İçi	40,859	189	,216		
	Toplam	42,739	191			

Tablo 4.18.'den de anlaşılacağı üzere anlamlılık değeri (sig. 0,014) 0,05'ten küçük olduğundan gruplar arasında farklılığın olduğu söylenebilir.

Gruplar arasındaki yazı tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin görüş farklılığının yönünü tespit etmek amacıyla yapılan post hoc test sonuçları Tablo 4.19.'da görülmektedir.

Tablo 4.19. Grupların yazı tasarımı faktörüne ilişkin Post Hoc (Tukey) testi

	Temel Grup	Karş. Grup	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	Anl.	95% Güven Aralığı	
						Alt Sınır	Alt Sınır
Yazı Tasarımı	1	2	,22902*	,07912	,012	,0421	,4159
		3	,12286	,10081	,444	-,1153	,3610
	2	1	-,22902*	,07912	,012	-,4159	-,0421
		3	-,10616	,11281	,615	-,3727	,1603
	3	1	-,12286	,10081	,444	-,3610	,1153
		2	,10616	,11281	,615	-,1603	,3727

Tablo 4.19.'da görüleceği üzere yalnızca öğretmen adaylarıyla öğretmen görüşleri arasında görüş farklılığı olduğu söylenebilir. Yazı tasarımı faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak en olumlu görüş bildirenlerin öğretmen adayları, en olumsuz görüş bildirenlerin ise öğretmenler olduğu Tablo 4.16.'da yer alan aritmetik ortalamalar göz önünde bulundurularak ifade edilebilir.

4.1.4. 4. Alt Problem:

Türkçe 5 Ders Kitabının üretime yönelik özelliklerinin, görsel tasarım ilkelerine göre uygunluk durumu nedir?

Üretime yönelik özellikler faktörünün yeterliliğine yönelik, katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 4.20.'de görülmektedir.

Tablo 4.20. Üretime yönelik özellikler faktörünün yeterliliğine yönelik bulgular

	N	Ortalama	Standart Hata	Çarpıklık	Basıklık
Üretime Yönelik Özellikler	192	2,6858	,45404	-1,825	3,218

Buna göre söz konusu faktöre ilişkin aritmetik ortalamasının 2,68 olduğu görüldüğünden katılımcıların genel olarak Üretime Yönelik Özellikler bağlamında Türkçe 5 Ders Kitabının yeterliliğine ilişkin olumlu görüş bildirdiği söylenebilir.

- a. Türkçe 5 Ders Kitabının; katılımcıların cinsiyetine göre üretime yönelik özelliklerinin, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

Üretime yönelik özellikler faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak katılımcıların cinsiyetine göre görüş farklılığının olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla Tablo 4.21.'de görüldüğü üzere Man-Whitney U testi yapılmıştır.

Tablo 4.21. Cinsiyete göre üretime yönelik özellikler faktörüne ilişkin bulgular

	Cinsiyet	Frekans	Ortalama Fark	Toplam Fark
Üretime Yönelik Özellikler	1-Kadın	123	104,09	12802,50
	2-Erkek	69	82,98	5725,50
	Total	192		
Mann-Whitney U				3310,500
Wilcoxon W				5725,500
Z				-2,757
Asymp. Sig. (2-Yönlü)				,006

Tablo 4.21.'te görüldüğü üzere anlamlılık (Asymp. Sig.) değeri 0.05'ten küçük olduğundan üretime yönelik özellikler faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak cinsiyete göre farklılık olduğu görülmektedir.

- b. Öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının üretime yönelik özelliklerinin, görsel tasarım ilkeleri açısından uygunluk durumu nedir?

Üretime yönelik özellikler faktörünün yeterliliğine ilişkin olarak Görsel Sanatlar öğretmen adayları, Görsel Sanatlar öğretmenleri ve alan uzmanlarının görüşleri arasında farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla Tablo 4.22.'de görüldüğü üzere Kruskal Wallis analizi yapılmıştır.

Tablo 4.22. Üretime yönelik özellikler faktörüne ilişkin gruplar arası Kruskal Wallis

Üretime Yönelik Özellikler	
Chi-Square	1,556
df	2
Asymp. Sig.	,459

Tablo 4.22.'de görüldüğü üzere anlamlılık değeri göz önünde bulundurulduğunda (0,459) gruplar arasında üretime yönelik özellikler faktörünün yeterliliğine ilişkin görüş farklılığı olmadığı söylenebilir.

4.1.5. 5. Alt Problem:

Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarım ilkeleri açısından genel uygunluk durumu nedir?

Ölçek geneline ilişkin olarak Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarımının yeterliliğine yönelik, katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 4.20.'de görülmektedir.

Tablo 4.23. Ölçek geneline ilişkin betimleyici istatistikler

	N	Ortalama	Standart Hata	Çarpıklık	Basıklık
Ölçeğin Geneli	192	2,5407	,43155	-1,435	1,729

Tablo 4.23.'te yer alan aritmetik ortalama değeri (2,54) göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarımının genel olarak yeterli olduğuna dair görüş bildirdiği söylenebilir.

a. Türkçe 5 Ders Kitabının; katılımcıların cinsiyetine göre görsel tasarım ilkeleri açısından genel uygunluk durumu nedir?

Ölçek geneline ilişkin olarak katılımcıların cinsiyetine göre görüş farklılığının olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla Tablo 4.24. ve Tablo 4.25.'te görüldüğü üzere T testi yapılmıştır.

Tablo 4.24. Cinsiyete göre ölçek geneline ilişkin betimleyici istatistikler

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması
Ölçek Geneli	1-Kadın	123	2,6160	,37690	,03398
	2-Erkek	69	2,4066	,48964	,05895

Ölçek geneline ilişkin olarak Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarımının yeterliliğine yönelik, cinsiyete göre alınan ortalamalardan Tablo 4.24.'te görüldüğü üzere kadınların (2,61) erkeklerden (2,40) daha olumlu görüşe sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 4.25. Cinsiyete göre ölçek geneline ilişkin Levene ve T testi

		Levene Test	T-test			
		F	Anl.	T	Serbestlik Derecesi	Anl. (2-yönlü)
Ölçek Geneli	Eşit Varyanslı	14,338	,000	3,308	190	,001
	Eşit Varyanslı değil			3,076	113,716	,003

Tablo 4.25.'te Levene istatistik değerleri (sig. ,000) 0,05'ten küçük olduğundan eş varyanslılık varsayımının karşılanmadığı görülmektedir. T testi anlamlılık değeri (sig. ,003) 0,05'ten küçük olduğundan cinsiyetler arasında görüş farklılığının olduğu ifade edilebilir.

b. Öğretmen adayları, öğretmen ve uzman görüşlerine göre Türkçe 5 Ders Kitabının, görsel tasarım ilkeleri açısından genel uygunluk durumu nedir?

Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarım yeterliliğine ilişkin olarak Görsel Sanatlar öğretmen adayları, Görsel Sanatlar öğretmenleri ve alan uzmanlarının görüşleri arasında farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla Tablo 4.26., Tablo 4.27. ve Tablo 4.28.'de görüldüğü üzere ANOVA analizi yapılmıştır.

Tablo 4.26. Ölçek genelinin gruplara yönelik betimletici istatistikleri

	Gruplar	N	Ortalama	Standart Hata
Ölçek Geneli	1-Öğretmen A.	117	2,6088	,37085
	2-Öğretmen	49	2,4226	,49254
	3-Uzman	26	2,4570	,51235
	Toplam	192	2,5407	,43155

Türkçe 5 Ders Kitabının yeterliliğine ilişkin olarak en olumlu görüş bildirenlerin öğretmen adayları (2,60), en olumsuz görüş bildirenlerin ise öğretmenler (2,42) olduğu Tablo 4.26'de yer alan aritmetik ortalamalar göz önünde bulundurularak ifade edilebilir.

Tablo 4.27. Grupların ölçek geneline ilişkin Levene istatistikleri

	Levene Statistic	Serbestlik Derecesi 1	Serbestlik Derecesi 2	Anlamlılık
Ölçek Geneli	6,019	2	189	,003

Tablo 4.27'deki veriler dikkate alındığında sayfa tasarımı faktörüne ilişkin Levene istatistik anlamlılık değeri (,003) 0,05'ten küçük olduğu için eşit varyanslılık varsayımının karşılanmadığı görülmektedir.

Tablo 4.28. Grupların ölçek geneline ilişkin ANOVA analizi

		Kareler Toplamı	SerbestlikD erecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık
Ölçek Geneli	Gruplar Arası	1,409	2	,705	3,898	,022
	Grup İçi	34,161	189	,181		
	Toplam	35,570	191			

Tablo 4.28.'den da anlaşılacağı üzere anlamlılık değeri (sig. 0,022) 0,05'ten küçük olduğundan gruplar arasında farklılığın olduğu söylenebilir.

Türkçe 5 Ders Kitabının yeterliliğine ilişkin gruplar arasındaki görüş farklılığının yönünü tespit etmek amacıyla yapılan post hoc test sonuçları Tablo 4.29.'da görülmektedir.

Tablo 4.29. Grupların ölçek geneline ilişkin Post Hoc (Tukey) testi

	Temel Grup	Karş. Grup	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	Anl.	95% Güven Aralığı	
						Alt Sınır	Üst Sınır
Ölçek Geneli	1	2	,18628*	,07234	,029	,0154	,3572
		3	,15184	,09218	,229	-,0659	,3696
	2	1	-,18628*	,07234	,029	-,3572	-,0154
		3	-,03444	,10315	,940	-,2781	,2092
	3	1	-,15184	,09218	,229	-,3696	,0659
		2	,03444	,10315	,940	-,2092	,2781

Yukarıdaki tablolarda görülebileceği üzere söz konusu durumun başlıca nedenleri arasında; eğitim öğretim faaliyetlerinde doğrudan görev alma, mesleki tecrübe, geçmiş yıllardaki ders kitapları ya da eğitim araçları ile karşılaştırma yapabilme ve bir ders kitabının oluşturulması sürecinde doğrudan (tasarlayan) ya da dolaylı (eleştiren) olarak görevlendirilebilmeleri vb. etkenlerden ötürü, öğretmenlerin öğretmen adaylarına göre Türkçe 5 Ders Kitabının yeterliliğine ilişkin daha eleştirel bir bakış açısına sahip oldukları söylenebilir.

V. BÖLÜM

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulardan çıkan sonuçlar ortaya konmuş, bir ders kitabının görsel tasarım ilkeleri açısından incelenmesine yönelik gerçekleştirilen diğer çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak tartışılmış, araştırmaya konu olan ders kitabı tasarımına yönelik önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sonucuna yönelik olarak her bir alt faktör bağlamında öğretmen adayları, öğretmenler ve alan uzmanlarından oluşan katılımcı grupların 2018-2019 eğitim öğretim yılında okutulan Türkçe 5 Ders Kitabına ait değerlendirmelerine göre;

- Metin ve görsel tasarım faktörünün görsel tasarım ilkelerine uygunluğunu bakımından Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarımına ilişkin aritmetik ortalamanın 2,58 olduğu ve katılımcıların söz konusu alt faktöre yönelik olumlu görüş bildirdikleri sonucu çıkarılabilir. Cinsiyet bağlamında ise anlamlılık değerinin 0.05'ten küçük olduğundan katılımcılar arası görüş farklılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gruplar arası görüş farklılığını tespit etmek amacıyla anlamlılık değerinin 0.02 olduğu tespit edilmiş, buna göre öğretmen adaylarının diğer katılımcı gruplara göre daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Sayfa tasarımı faktörünün görsel tasarım ilkelerine uygunluğunu bakımından Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarımına ilişkin aritmetik ortalamanın 2,38 olduğu ve katılımcıların söz konusu alt faktöre yönelik kısmen olumlu görüş bildirdikleri sonucu çıkarılabilir. Cinsiyete yönelik aritmetik ortalamaya göre kadınların (2,47) erkeklerden (2,20) daha olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Gruplar arası görüş farklılığı incelendiğinde ise öğretmen adaylarının diğer katılımcı gruplara göre daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

- Yazı tasarımı faktörünün görsel tasarım ilkelerine uygunluğunu bakımından Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarımına ilişkin aritmetik ortalamasının 2,48 olduğu ve katılımcıların söz konusu alt faktöre yönelik olumlu görüş bildirdikleri sonucu çıkartılabilir. Cinsiyete yönelik aritmetik ortalamaya göre kadınların (2,53) erkeklerden (2.38) daha olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Gruplar arası görüş farklılığı incelendiğinde ise öğretmen adaylarının diğer katılımcı gruplara göre daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Üretime yönelik özellikler faktörünün görsel tasarım ilkelerine uygunluğunu bakımından Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarımına ilişkin aritmetik ortalamasının 2,68 olduğu ve katılımcıların söz konusu alt faktöre olumlu görüş bildirdikleri sonucu çıkartılabilir. Cinsiyet bağlamında ise anlamlılık değerinin 0.05'ten küçük olduğundan katılımcılar arası görüş farklılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gruplar arası görüş farklılığını tespit etmek amacıyla anlamlılık değeri göz önünde bulundurulduğunda (0.459) gruplar arasında görüş farklılığı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçek geneline yönelik olarak görsel tasarım ilkelerine uygunluğunu bakımından Türkçe 5 Ders Kitabının görsel tasarımına ilişkin aritmetik ortalamasının 2,54 olduğu ve katılımcıların söz konusu alt faktöre yönelik genel olarak olumlu görüş bildirdikleri sonucu çıkartılabilir. Cinsiyete yönelik aritmetik ortalamaya göre kadınların (2,61) erkeklerden (2.40) daha olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Gruplar arası görüş farklılığını tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucu Türkçe 5 Ders Kitabının yeterliliğine ilişkin olarak en olumlu görüş bildirenlerin öğretmen adayları (2,60), en olumsuz görüş bildirenlerin ise öğretmenler (2,42) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bağlamda yenilenen öğretim programlarına hizmet etmesi için tasarlanan ve Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca eğitim aracı olarak kabul edilen 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının görsel tasarım ilkelerinin uygulanması açısından genel anlamda yeterli olduğu söylenebilir.

Bağcı (2007), Uluişik (2008), Uçar (2016) ve Aydın'ın (2018) araştırmalarında yararlandıkları Alpan'ın (2004) ölçeğinden farklı olarak, bu araştırmada kullanılan Karatay ve Pektaş (2012) tarafından geliştirilen ‘‘Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım Yeterlilikleri’’ isimli ölçek ile araştırma verilerine göre metin tasarımı ve görsel tasarımın aynı boyutta değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle ölçek diğer araştırmalarda kullanılan ölçekten ayrılarak metin ve görsel tasarımı, sayfa tasarımı, yazı tasarımı ve üretime yönelik özelliklerden oluşan dört alt faktörden meydana gelmiştir. Buna göre; bir ders kitabının görsel tasarım ilkeleri yönünden incelenmesi konusunu ele alan araştırmalardan Bağcı (2007), Uluişik (2008), Uçar (2016) ve Aydın'ın (2018) çalışmalarında ulaştığı sonuçlar bakımından incelenerek karşılaştırıldığında; metin ve görsel tasarımı, sayfa tasarımı, yazı tasarımı ve üretime yönelik özelliklerden oluşan alt faktörlerin katılımcılar tarafından genel anlamıyla ortalamaların üzerinde kabul gördüğünden söz edilebilir. Bu yönüyle elde edilen sonuçlar bakımından araştırmanın söz konusu diğer araştırmalarla genel anlamıyla benzer sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir.

5.2. Öneriler

Türkçe 5 Ders Kitabının değerlendirildiği araştırmada her alt faktöre ilişkin önerilere aşağıda yer verişmiştir.

- Metin ve görsel tasarım açasından;

Hedef kitlenin yaş özelliklerinin merkeze alınarak metin ve görsellerin konumlandırılmalarına dikkat edilmelidir. Metin ve görseller hedef kitleye uygun güdüleyici, etkili, ilgi çekici ve var olan ilgiyi canlı tutmaya yönelik bir tasarıma sahip olmalıdır. Bir ders kitabının metin ve görsellerinin tasarımı, görsel tasarım öge ve ilkelerine uygun, etkili bir biçimde tasarlanmalıdır. Monotonluktan uzak hareketli ve dikkat çekici bir görsel düzen ve metin birlikteliği sağlanmış olmalıdır.

- Sayfa tasarımı açısından;

Karşılıklı sayfaların bütünleşik bir biçimde tasarlanarak metin ve görsellere yönelik ilgi çekiciliği artırılmalıdır. Bölümler ve sayfa numaraları kolay fark edilebilir tasarlanmalıdır. Sayfalarda yer alan boşlukları doldurmak adına abartı alan ve renk kullanımından kaçınılmalıdır. Özellikle ilköğretim çağına uygun hareketli, sıcak ve etkili renk tercihleri benimsenmelidir.

- Yazı tasarımı açısından;

Kullanılan yazı karakterlerinin özellikle ilköğretim çağına yaş özelliklerine uygun büyüklükte, kolay okunabilir, tırnaksız ve estetik açıdan etkili olmalıdır. Ayrıca yazı renkleri sayfa zemininden kolayca ayrılarak okumaya yardımcı nitelikte kullanılmalıdır. Sayfa tasarımında yer verilen zemin renkleri metin ve başlıklar zıt renkleri içeriyor olmalıdır.

- Üretime yönelik özellikler açısından;

Kitapların iç sayfaları ve dış kapağının kaliteli malzemeler aracılığıyla, uzun kullanım sürelerine karşı sağlam ve dayanıklı hale getirecek tekniklerle tutturulmalı, kesim paylarının metin ve görsellere temas ettirmeden yeterli derecede bırakılmış olmalıdır. Ayrıca baskı esnasında renklerin birbirleri üzerine oturtulmasına azami ölçüde dikkat edilmelidir. Aksi halde hatalı baskı sonucu metin ve görsellerde kaymalar meydana gelebilir. Bu durum ise hedef kitlenin ders kitabı ile arasında oluşan bağı zedeleyebilir. Baskı teknolojisinin sunduğu imkanları etkili ve verimli kullanmak için ise bir iletişim aracı olarak ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine uygun bir şekilde alanında uzman, profesyonel grafik tasarımcılardan ve çizerlerden yararlanılması gerektiği düşünülmektedir.

- İleride Yapılacak Araştırmalara İlişkin Öneriler

Bu araştırma, konusu ve ilgisi bakımından diğer ders kitaplarının da görsel tasarım ilkelerine göre incelenmesinin önemini ortaya koymakta ve tüm sınıf kademelerinde diğer ders kitaplarının incelenmesi için kullanılan ya da geliştirilen ölçeklerin etkililiği veya kullanılabilirliği bakımlarından yol gösterecek niteliktedir. Ayrıca bu araştırma diğer araştırmalara, başka illerde yer alan üniversitelerde öğrenim gören öğretmenler adayları ile görev yapan uzmanlar ve yine başka illerde görev yapan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin katılımıyla oluşturulacak çalışmalara katkı sunabilir.

KAYNAKÇA

- Alpaslan, A. S. (2003). *Tasarım Mesleki Resim*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama San ve Tic. A.Ş.
- Alpan, G.B. (2004). *Ders kitaplarındaki Grafik Tasarımın Öğrenci Başarısına ve Derse İlişkin Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arıkan, A. (2009). *İngeden Baskıya Grafik Tasarım Corel Draw Uygulamaları*. Konya: Eğitim Akademi Yayınları.
- Arıkan, A. (2008). *Grafik Tasarımda Görsel Algı*. Konya: Eğitim Akademi Yayınları.
- Atalayer, F. (1994). *Görsel Sanatlarda Estetik İletişim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Aydın, F. (2018). *On İkinci Sınıf Trafik Ve İlk Yardım Ders Kitabının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Bağcı, H. (2007). *Dokuzuncu Sınıf Bilgi Ve İletişim Teknolojileri Ders Kitabının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bağirov, V. (2014). *Resim-İş Eğitimde Grafik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bağcı, H. (2007). *Dokuzuncu Sınıf Bilgi Ve İletişim Teknolojileri Ders Kitabının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Becer, E. (2002). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları*. Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. K. Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

- Çaydere, O. (2010). *İlköğretim 1.Kademe 1.Sınıfta İlkokuma Ve Yazma Derslerinde Kullanılan Ders Kitabında Yer Alan Görsellerin Hazırlanmasında Sanatsal Tasarım İlke Ve Elemanlarının Kullanım Durumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Can, A. (2019). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceyhan, E. ve Yiğit, B. *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Kıroğlu, K. (Ed.) *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö., Seferoğlu, S. S. ve Yağcı, E. (2001). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Gürer, L. ve Gürer, G. (2004). *Temel Tasarım*. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- İncearık, M. E. (2011). *Grafik Tasarım Rehberi*. İstanbul: Kodlab.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi* (25. Baskı). Ankara: Nobel.
- Karatay, H. ve Pektaş, S. (2012). Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesine Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (10), 183-204. <https://toad.halileksi.net/olcek/turkce-ders-kitaplarinin-incelenmesine-yonelik-olcek-gelistirme-calismasi>
- Karlı, E. (2013). *Dördüncü Sınıf Fen Ve Teknoloji Ders Kitabının Görsel Öğelerin Tasarımı Ve Sayfa Tasarımı İlkelerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kayıkçı, M. (2006). *İlköğretim Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi Ve Matematik Ders Kitaplarında Görsel Tasarım Sorunları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Ketenci, H. F. ve Bilgili, C. (2006). *Görsel İletişim & Grafik Tasarım*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Kılıç, A ve Seven, S. (2002). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Pegem A Yayınları.

- MEB (2018). *Yarın İçin Bugünden*. 21 Nisan 2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/Veliler.aspx> sitesinden alınmıştır.
- Morrison, G.R., Ross, S.M. & Kemp, J.E. (2004). *Designing Effective Instruction*, USA: John (Willey & Sons Inc.)
- Odabaşı, H. (2002). *Grafik'te Temel Tasarım*. İstanbul: Yorum Sanat Yayınları.
- Özer, A. (2018). *Türkiye 8. Sınıf Matematik Konularına Göre Türkiye, Singapur Ve ABD Matematik Ders Kitaplarının İçerik Ve Görsellik Açısından Karşılaştırılması*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Saban, A. (2012). *Öğretim Teknolojisi ve Materyal Tasarımı ile ilgili Temel Kavramlar*.
- Saruhan, Ş. ve Özdemirci A. (2016). *Bilim Felsefe ve Metodoloji*. İstanbul: Beta Yayım Dağıtım A.Ş.
- Selvi K. (Ed.), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (53). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2011). *Sanat Kavramları ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Boston: Pearson.
- Turgut, E. (2013). *Grafik Dil ve Anlatım Biçimleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TTKB, (2018), *Taslak Ders Kitabı ve Eğitim Araçları İle Bunlara Ait E-İçeriklerin İncelenmesinde Değerlendirmeye Esas Olacak Kriterler ve Açıklamaları*.
03 Mayıs 2019 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ders-kitaplari-icin-dokumanlar/dosya/32> sitesinden alınmıştır.
- Uçar, C. (2016). *Ortaokul 5. Sınıf Fen Bilimleri Ders Kitabının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul: İnkılâp.

- Uluşık, M. (2008). *İlköğretim Beşinci sınıf Matematik Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Yangın, S. (2011). Öğretim Sürecinde Kullanılan Araçlar ve Etkili Kullanımı. Küçük, M. (Ed.) *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (43-71) Ankara: Nobel Yayınları.
- Yıldıran, N. (2007). *İlköğretim 8. Sınıf Bilgisayar Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi Ve İçerik Analizinin Yapılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yıldırım, A. (2007). *Seçilen Bir Ders Kitabı Değerlendirme Ölçeğinin Lise II Fizik Ders Kitabına Uygulanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yıldırım, N. (2011). Öğretim Sürecinde Kullanılan Araçlar ve Etkili Kullanımı. Küçük, M. (Ed.) *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (23-42) Ankara: Nobel Yayınları.
- Yıldız, R. (Ed.). (2004). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme* (1). Konya: Atlas Kitabevi.

EKLER

Ek-1 Etik Kurul Raporu

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Berat YURTALAN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Bilimler Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi ABD

Sayın Berat YURTALAN,

"Yenilenen Öğretim Programları İçin Tasarlanan Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi" İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvuru (Protokol NO. 2019/204) kurumumuzun 03.05.2019 tarihli ve 2019/05 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

Prof. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

Prof. Dr. Altay EREN (Üye)

Doç. Dr. H. Birol YALÇIN (Üye)

Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Doç. Dr. Ali Cullah DURAKOĞLU (Üye)

Av. Zühal Demirci (Üye)

Ek-2 Bakanlık İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

Sayı : 70297673-605.01-E.11354782
Konu : Araştırma Uygulama İzin Talebi

14.06.2019

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

- İlgi: a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 13.06.2019 tarihli ve 11242751 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığının 22/08/2017 tarihli ve 2017/25 sayılı Genelgesi.

Üniversiteniz, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Berat YURTALAN'ın "Yenilenen Öğretim Programları İçin Tasarlanan Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi" konulu tez çalışmasına ilişkin 22/08/2017 tarih ve 2017/25 sayılı Genelgesi kapsamında, Genel Müdürlüğümüze oluşturulan araştırma izin komisyonu tarafından incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda;

Söz konusu araştırmanın eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması, uygulamalarda sadece yazımız ekinde gönderilen mühürlü anketin kullanılması ve elde edilen kişisel verilerin (doğum yeri, vb.) gizliliği hususuna dikkat edilmesi, tez çalışması sonrasında elde edilen raporun, basılı ve dijital ortamda Genel Müdürlüğümüze teslim edilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, araştırmanın Ankara ve Bolu illerindeki Genel Müdürlüğümüze bağlı ortaokullarda yürütülmesi uygun görülmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Cem GENÇOĞLU
Bakan a.
Genel Müdür

Ekler:
1-İlgi (a) yazı ve ekleri
2-Mühürlü Anket (3 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
(Ek konuldu 3 sayfa)

Bilgi:
Ankara, Bolu Valiliklerine
(İl Millî Eğitim Müdürlükleri)

Ek-3 Eğitim Fakültesi İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 21/05/2019-E.31223

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 44243253-605.01/
Konu : Araştırma İzin İstemi (Berat
YURTALAN)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 21/05/2019 tarih ve 31148 sayılı "Araştırma İzin İstemi (Berat YURTALAN)" konulu yazınız

Enstitünüz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Berat YURTALAN'ın, "Yenilenen Öğretim Programları İçin Tasarlanan Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması kapsamında anket uygulama talebi uygun görülmüştür.

Bilgilerinize saygılarımla rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Güngör KARAUĞUZ
Dekan

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres: İzzet Baysal Kampüsü 14030 Gölöky / Bolu
Telefon: (0 374) 254 10 00 Faks: (0 374) 253 46 41
e-Posta: eğitim_fakultesi@ibu.edu.tr Web: http://ef.bsu.edu.tr/

Bilgi için: Durcu ŞAHİN
Unvan: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 1601

Ek-4 Güzel Sanatlar Fakültesi İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 22/05/2019-E.31493

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 23623850-605.01/
Konu : Veri Toplama

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 21/05/2019 tarih ve E.31146 sayılı yazınız

Enstitünüz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Berat YURTALAN'ın, "Yenilenen Öğretim Programları İçin Tasarlanan Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi" konulu tez çalışmasına veri sağlamak için Fakültemiz Geleneksel Türk Sanatları Bölümünde öğrenim gören öğrencilere anket uygulaması uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mehmet YAVUZ
Dekan

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres: İzzet Baysal Kampüsü 14030 Gökkyöy / Bolu
Telefon: (0 374) 253 46 60 Faks: (0 374) 253 46 65
e-Posta: gsf@ibu.edu.tr Web: http://gsf.ibu.edu.tr/

Bilgi için: Bakiye ÇELİKBAŞ
Unvan: Şef
Tel No: 2411

Ek-5 Öğrenci Ölçeği

Görsel Tasarım Yeterlilik Ölçeği (Öğrenci)

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Türkçe ders kitaplarının görsel tasarım açısından yeterliliğiyle ilgilidir. Araştırma konuyla ilgili bilimsel veri toplamak amacıyla yapılmaktadır. Sizden istenen her maddeyi dikkatlice okuyup onunla ilgili görüşünüzü yansıtan kutuya (X) işareti koymaktır. Araştırmaya sağladığınız katkı için teşekkür ederiz.

- 1) Cinsiyeti : Kız Erkek
- 2) Sınıfı : 1 2 3 4
- 3) Bölümü : Resim-İş Öğretmenliği Resim Geleneksel Türk Sanatı

TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ GÖRSEL TASARIM YETERLİLİKLERİ		Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum
I. METİN VE GÖRSEL TASARIMI				
1	Metin sayfalarındaki görsellerin konumlandırılması ilgi çekici ve uygundur.			
2	Metinlerin başlıkları etkili düzenlenmiştir.			
3	Kitaplardaki resim ve şekiller amaca uygun kullanılmıştır.			
4	Görsel öğeler metinlerde verilmek istenen mesajı desteklemektedir.			
5	Metinlerin bağlamlarında geçen düşünce ve duygulara uygun resim, şekil ve figürler kullanılmıştır.			
6	Görsel öğelere yeterince yer verilmiştir.			
7	Görsel öğeler metinlerle ilişkilidir.			
II. SAYFA TASARIMI				
8	Birbiriyle ilişkili ve karşılıklı iki sayfanın düzenlenmesinde bütünlük sağlanmıştır.			
9	Kitapların kapak tasarımları içeriklerini yansıtmıştır.			
10	Kapakta kullanılan yazı karakterlerinin uygunluğuna dikkat edilmiştir.			
11	Kapak tasarımları estetik yönden iyi hazırlanmıştır.			
III. YAZI TASARIMI				
12	Kitaplardaki yazıların boyutları (metin, cümle ve paragraph uzunlukları) öğrencilerin seviyesine uygundur.			
13	Kitaplardaki yazıların rengi ve koyuluğu etkili kullanılmıştır.			
14	Dikkat çekilecek sözcük ya da sözcükler etkili tasarlanmıştır.			
15	Tasarımlarda düzeye uygunluk, yalınlık ve anlaşılabilirlik ilkelerine uyulmuştur.			
16	Kitaplardaki resimlerin altına gerekli açıklamalara yer verilmiştir.			
IV. ÜRETİME YÖNELİK ÖZELLİKLER				
17	Kapaklar, dayanıklı ve sağlam hazırlanmıştır.			
18	Kitapların sayfa numaraları fark edilebilir bir şekilde tasarlanmıştır.			
19	Kitaplarda kullanılan kâğıtların kaliteli olmasına özen gösterilmiştir.			

Ek-6 Öğretmen Ölçeği

Görsel Tasarım Yeterlilik Ölçeği (Öğretmen)

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Türkçe ders kitaplarının görsel tasarım açısından yeterliliğiyle ilgilidir. Araştırma konuyla ilgili bilimsel veri toplamak amacıyla yapılmaktadır. Sizden istenen her maddeyi dikkatlice okuyup onunla ilgili görüşünüzü yansıtan kutuya (X) işareti koymaktır. Araştırmaya sağladığınız katkı için teşekkür ederiz.

- 1) Cinsiyeti: Kız Erkek
- 2) Hizmet süresi: 1-5 6-10 11-15 20 ve yukarısı
- 3) Branş: Görsel Sanatlar Öğretmenliği Diğer

TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ GÖRSEL TASARIM YETERLİLİKLERİ		Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum
I. METİN VE GÖRSEL TASARIMI				
1	Metin sayfalarındaki görsellerin konumlandırılması ilgi çekici ve uygundur.			
2	Metinlerin başlıkları etkili düzenlenmiştir.			
3	Kitaplardaki resim ve şekiller amaca uygun kullanılmıştır.			
4	Görsel öğeler metinlerde verilmek istenen mesajı desteklemektedir.			
5	Metinlerin bağlamlarında geçen düşünce ve duygulara uygun resim, şekil ve figürler kullanılmıştır.			
6	Görsel öğelere yeterince yer verilmiştir.			
7	Görsel öğeler metinlerle ilişkilidir.			
II. SAYFA TASARIMI				
8	Birbiriyle ilişkili ve karşılıklı iki sayfanın düzenlenmesinde bütünlük sağlanmıştır.			
9	Kitapların kapak tasarımları içeriklerini yansıtmıştır.			
10	Kapakta kullanılan yazı karakterlerinin uygunluğuna dikkat edilmiştir.			
11	Kapak tasarımları estetik yönden iyi hazırlanmıştır.			
III. YAZI TASARIMI				
12	Kitaplardaki yazıların boyutları (metin, cümle ve paragraph uzunlukları) öğrencilerin seviyesine uygundur.			
13	Kitaplardaki yazıların rengi ve koyuluğu etkili kullanılmıştır.			
14	Dikkat çekilecek sözcük ya da sözcükler etkili tasarlanmıştır.			
15	Tasarımlarda düzeye uygunluk, yalınlık ve anlaşılabilirlik ilkelerine uyulmuştur.			
16	Kitaplardaki resimlerin altına gerekli açıklamalara yer verilmiştir.			
IV. ÜRETİME YÖNELİK ÖZELLİKLER				
17	Kapaklar, dayanıklı ve sağlam hazırlanmıştır.			
18	Kitapların sayfa numaraları fark edilebilir bir şekilde tasarlanmıştır.			
19	Kitaplarda kullanılan kâğıtların kaliteli olmasına özen gösterilmiştir.			

Ek-7 Uzman Ölçeği

Görsel Tasarım Yeterlilik Ölçeği (Uzman)

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Türkçe ders kitaplarının görsel tasarım açısından yeterliliğiyle ilgilidir. Araştırma konuyla ilgili bilimsel veri toplamak amacıyla yapılmaktadır. Sizden istenen her maddeyi dikkatlice okuyup onunla ilgili görüşünüzü yansıtan kutuya (X) işareti koymaktır. Araştırmaya sağladığınız katkı için teşekkür ederiz.

- 1) Cinsiyeti : Kız Erkek
- 2) Hizmet süresi : 1-5 6-10 11-15 20 ve yukarı
- 3) Mesleği : Akademisyen Grafik Tasarım İllüstratör

TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ GÖRSEL TASARIM YETERLİLİKLERİ		Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum
I. METİN VE GÖRSEL TASARIMI				
1	Metin sayfalarındaki görsellerin konumlandırılması ilgi çekici ve uygundur.			
2	Metinlerin başlıkları etkili düzenlenmiştir.			
3	Kitaplardaki resim ve şekiller amaca uygun kullanılmıştır.			
4	Görsel öğeler metinlerde verilmek istenen mesajı desteklemektedir.			
5	Metinlerin bağlamlarında geçen düşünce ve duygulara uygun resim, şekil ve figürler kullanılmıştır.			
6	Görsel öğelere yeterince yer verilmiştir.			
7	Görsel öğeler metinlerle ilişkilidir.			
II. SAYFA TASARIMI				
8	Birbiriyle ilişkili ve karşılıklı iki sayfanın düzenlenmesinde bütünlük sağlanmıştır.			
9	Kitapların kapak tasarımları içeriklerini yansıtmıştır.			
10	Kapakta kullanılan yazı karakterlerinin uygunluğuna dikkat edilmiştir.			
11	Kapak tasarımları estetik yönden iyi hazırlanmıştır.			
III. YAZI TASARIMI				
12	Kitaplardaki yazıların boyutları (metin, cümle ve paragraph uzunlukları) öğrencilerin seviyesine uygundur.			
13	Kitaplardaki yazıların rengi ve koyuluğu etkili kullanılmıştır.			
14	Dikkat çekilecek sözcük ya da sözcükler etkili tasarlanmıştır.			
15	Tasarımlarda düzeye uygunluk, yalınlık ve anlaşılabilirlik ilkelerine uyulmuştur.			
16	Kitaplardaki resimlerin altına gerekli açıklamalara yer verilmiştir.			
IV. ÜRETİME YÖNELİK ÖZELLİKLER				
17	Kapaklar, dayanıklı ve sağlam hazırlanmıştır.			
18	Kitapların sayfa numaraları fark edilebilir bir şekilde tasarlanmıştır.			
19	Kitaplarda kullanılan kâğıtların kaliteli olmasına özen gösterilmiştir.			

Ek-8 Ölçek Kullanım İzni

Gmail

Postalarda arayın

E-Posta Yaz

Gelen Kutusu 6.456

Yıldızlı

Ertelendi

Önemli

Gönderilmiş Postalar

Taslaklar 4

Kategoriler

Sosyal 1

Güncellemeler 742

Forumlar 1.841

Berat

Ölçek Kullanım İzni

8.529 ileti dizisinden 54.

Gelen Kutusu x

Berat Yurtalan <yurtalanberat@gmail.com> 1 May 2019 23:34

Alıcı: halitkaratay, karatay_h

Sn. Doç.Dr. Halit KARATAY
Değerli hocam;
Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında tezli yüksek lisans eğitimime devam etmekteyim. Aynı zamanda MEB, Temel Eğitim Genel Müdürlüğünde Görsel Sanatlar öğretmeni olarak görev yapmaktayım.
"Yenilenen öğretim programları için tasarlanan ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi" isimli tez çalışmam kapsamında geliştirmiş olduğunuz "TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİNE YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI" isimli ölçeğinizi kullanmak istiyorum.
Uygun görmeniz durumunda etik değerlere bağlı kalarak çalışmalarına devam edeceğimi belirtir, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

HALİT KARATAY 2 May 2019 10:26

Alıcı: ben

Merhabalar,
TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİNE YÖNELİK ÖLÇEK adlı değerlendirme aracını kullanabilirsiniz.

Berat Yurtalan <yurtalanberat@gmail.com>, 1 May 2019 Çar, 23:34 tarihinde şunu yazdı:

Prof.Dr. Halit KARATAY
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi No:312
Gölköy Kampüsü-BOLU
İş: 0374 254 1000

Hangouts kişisi yok
Birini bulun

Ek-9 Görsel Sanatlar Öğretmenliği İçin Atamaya Esas Olan Bölümler

SIRA NO	ATAMAYA ESAS OLAN ALAN	MEZUN OLDUĞU YÜKSEKÖĞRETİM PROGRAMI/FAKÜLTE	OKUTACAĞI DERSLER
28	<p>Giyim Üretim Teknolojisi / Moda Tasarım Teknolojileri (Değişik: 22/11/2018 tarih ve 137 sayılı TTKK)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hazır Giyim Öğretmenliği 2. Giyim Öğretmenliği 3. Giyim Endüstrisi Öğretmenliği 4. Moda Tasarımı Öğretmenliği 5. Hazır Giyim Teknolojisi Öğretmenliği 6. Moda Tasarımı (*) 	<ul style="list-style-type: none"> Moda Tasarım Teknolojileri Alanının; <ul style="list-style-type: none"> - Modelistlik - İç Giyim Modelistliği - Hazır Giyim Model Makineciliği - Deri Giyim - Kadın Terziliği - Erkek Terziliği - Konfeksiyon Makineleri Bakım Onarım dallarının alan/dal dersleri El Sanatları Teknolojisi Alanının; <ul style="list-style-type: none"> - Dekoratif Ev Tekstili dalının alan/dal dersleri Moda Teknolojisi Alanının alan/dal dersleri Diğer alanların Moda Tasarım Teknolojileri Alanı ile Moda Teknolojisi alanına ait alan/dal dersleri ve modülleri Kesim meslek dalı ders ve modülleri
29	<p>Görsel Sanatlar (Değişik: 14/08/2014 tarih ve 74 sayılı TTKK) (Değişik: 18/08/2015 tarih ve 74 sayılı TTKK) (Değişik: 18/09/2015 tarih ve 89 sayılı TTKK) (Değişik: 13/06/2018 tarih ve 89 sayılı TTKK) (Değişik: 09/08/2018 tarih ve 101 sayılı TTKK) (Değişik: 12/09/2018 tarih ve 122 sayılı TTKK)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Resim Öğretmenliği 2. Resim - İş Öğretmenliği 3. Resim (*) 4. Geleneksel Türk Sanatları (*) 5. Geleneksel Türk El Sanatları (*) 6. Görsel Sanatlar Bölümü (*) 7. Resim Anasanat Dalı (*) 8. Heykel (*) 	<ul style="list-style-type: none"> Görsel Sanatlar Sanat Tarihi Görme Engelliler Okulları Modelaj-İş Güzel Sanatlar Liselerinin Görsel Sanatlar alanı ile ilgili dersleri Diğer alanların Görsel Sanatlar ile ilgili dersleri Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar v.b) (Ortaokul) Ebru Özel eğitim programının uygulandığı özel eğitim okul ve sınıflarında okutulan Görsel Sanatlar ve El Becerileri

Ek-10 Tutanak**TUTANAK**

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim İş Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Berat YURTALAN'ın 09.07.2019 tarihinde yapılan tez savunmasında "Yenilenen Öğretim Programları İçin Tasarlanan Kitaplarının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi" tez başlığının "Yenilenen Öğretim Programları İçin Tasarlanan Türkçe 5 Ders Kitabının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi" olarak değiştirilmesinin uygun olduğuna. (09.07.2019)

Dr. Öğr. Üyesi Serap YASA
Tez Danışmanı

Prof. Dr. Dolunay AKGÜL BARIŞ
Üye

Doç. Dr. Suzan Duygu ERİŞTİ
Üye

Ek-11 TTKB tarafından belirlenen Görsel Tasarım ve İçerik Tasarımının Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu'na Yönelik Kriterler

TTKB, (2018) tarafından belirlenen ve yayınlanan görsel tasarıma yönelik kriterler şunlardır:

Tasarım Yönünden Uygunluk

- Kapak tasarımı genel tasarım ilkelerine ve ilgili mevzuatta belirlenmiş ilkelere uygun olmalıdır.
- Kapak, dersin içeriği ile uyumlu şekilde tasarlanmalıdır.
- Kapak tasarımında kullanılan öğeler ve bunların kullanılış tarzı kitabın içeriğiyle uyumlu ve içeriği destekleyici olmalıdır.
- Kapakta sınıf seviyesi ve dersin adına yer verilmelidir.
- Kapak, sınıf seviyesine uygun olarak ilgi çekici bir nitelikte tasarlanmalıdır.
- Kapak, kitabın içeriğine uygun ilgi ve merak uyandıracak nitelikte tasarlanmalıdır.
- Kapakta kullanılan öğeler öğrencinin gelişim seviyesine uygun olmalıdır.
- Kapata kullanılan tasarım ve tasarımda kullanılan öğelerde telif hakları gözetilmiş olmalıdır.

Kitap içi tasarım genel tasarım ilkelerine ve ilgili mevzuatta belirlenmiş beklentilere uygun olmalıdır.

- Kitabın kullanımına kılavuzluk eden bölümde kitapta yer alan simgelerin tümü tanıtılmalıdır.
- Kullanılan simgeler (ikon, sembol, vinyet vb.) temsil ettiği işleve uygun olmalıdır.
- Kitapta kullanılan her türlü öge, açık, net, anlaşılır, ayırt edici ve yönlendirici olmalıdır.
- Kitapta sayfa numaralandırmaları sağ (ön) sayfalarda tek sayılar, sol (arka) sayfalarda çift sayılar kullanılarak yapılmalıdır.

- Sayfa numaraları kolaylıkla görülebilecek, takibi güçleştirmeyecek ve karışıklığa yol açmayacak şekilde yerleştirilmelidir.
- Kenar boşlukları ve sayfa içi boşluklar ile yazma alanları konunun niteliğine bağlı olarak öğrenmeyi destekleyici nitelikte olmalıdır.
- İçerikte çözümlü istenen boşluk doldurma, eşleştirme, çizim vb. etkinliklerde yazmak için bırakılan alanlar yeterli olmalıdır.
- İçerikte açık (sözel/yazılı veya görsel unsurlarla doldurulmayan boş kısımlar) ve kapalı (materyallerle doldurulan kısımlar) alanlar öğrenmeye katkı sağlayacak şekilde dengeli bir biçimde verilmelidir.
- Belli bir amacı olmayan boş alanlar veya boş sayfalar bırakılmamalıdır.
- Sayfa tasarımları öğrencinin ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır.
- Sayfa tasarımları öğrencinin gelişim seviyesine uygun bir şekilde düzenlenmelidir.
- Sayfa tasarımları görsel algıyı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir.
- Sayfa tasarımlarında öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak renklerin (sıcak-soğuk, ana-ara, canlı-mat vb.) kullanılmasına dikkat edilmelidir.
- Dikkat çekilmek istenen noktalarda sıcak renklerin kullanımına önem verilmelidir.

Kitap genel tasarım ilkelerine uygun olmalıdır.

- Tüm sayfalarda ve kitabın bütününde sayfa düzeni, yazı karakteri ve büyüklüğü, satır boşluğu, kenar boşluk ayarları gibi öğeler arasında bütünlük ve devamlılık sağlanmalıdır.
- Tasarımsal öğeler arasında bütünlük ve devamlılık sağlanmalıdır.
- Görseller (çizim, fotoğraf vb.) konunun niteliğine ve etkinliğin türüne bağlı olarak kitap bütününde tutarlı, bütünlük ve devamlılık ilişkisi içinde olmalıdır.
- Sayfalardaki öğeler (başlıklar, paragraflar, görseller vb.) sistematik bir bütünlüğe sahip olmalıdır. Örneğin ana ve alt başlıkların punto, renk ve yazı tipi vb. özellikleri metinden ayırt edilecek ve konuyu toparlayacak şekilde bir sistematik içinde düzenlenmelidir.
- Cevap anahtarları belli bir düzen içinde ve tabiki kolaylaştıracak şekilde verilmelidir.

Sayfalar estetik olarak tasarlanmalıdır.

- Sayfa tasarımında ve görsellerde estetiğin sağlanması için renk, biçim, şekil, çizgi, doku, simetri, perspektif, netlik, oran, ışık, atmosfer, uyum, denge, ritim ve kompozisyon gibi özellikler etkin bir biçimde kullanılmalıdır.
- Sayfalarda kullanılan arka plan rengi ile sözel/yazılı ve görsel unsurların renklendirmesinde okumayı ve algılamayı kolaylaştıracak bir tasarım tercih edilmelidir.
- Görseller sayfa düzenine uygun şekilde yerleştirilmelidir.
- Görsel öğeler okuma akışını engellemeyecek biçimde yerleştirilmelidir.
- Görsel öğeler ait olduğu metin ile ilişkili olduğu sayfada kullanılmalıdır.
- Karşılıklı sayfalar görsel bütünlük içerecek şekilde, tek bir kompozisyon olarak düşünülmelidir.
- Etkinlikler kendi içinde bütünlük oluşturacak şekilde yönergeleri, uygulama basamakları, kullanılan malzemeleri, görselleri gibi alt öğeleri ile birlikte kullanışlı, anlaşılır biçimde ve bütünlük içinde verilmelidir.
- Sayfa düzeninde amacı belli olmayan, anlaşılabilirliği bozan öğelerin kullanımından kaçınılmalı, gereksiz öğeler kullanılmamalıdır.
- Sayfa içinde işlevi olmayan görseller bulunmamalıdır.

Görsellerde toplumsal, siyasal, ekonomik vb. ayrıma yol açacak öğeler yer almamalıdır.

- Tasarımda kullanılan görsel öğeler tarafsızlık ilkesi gözetilerek oluşturulmalıdır.
- Toplumun bir kesimini ve bu kesimin siyasi görüşünü, yaşam tarzını veya düşünce biçimini küçük düşürecek yahut ön yargı oluşturabilecek, kalıp yargıları besleyecek görsel öğelere yer verilmemelidir.
- Herhangi bir tasarım ögesi farklı dinsel, mezhepsel, kültürel ve etnik yapılara dair olumsuz genellemeler içermemelidir.

- Tasarımda ve tasarımı oluşturan öğelerde eşitlik din ve vicdan hürriyeti, düşünce ve ifade özgürlüğü, adalet ve toplumsal barış ve insan hakları gözetilmelidir.
- Tasarımsal öğelerde toplumsal temsiliyet dikkate alınmalıdır.
- Tasarımda kullanılan öğelerde sağlığa ve küçüklerin maneviyatına zararlı ürün ve hizmetlere dair işaret veya imalar bulunmamalıdır.

Tasarımda kullanılan öğeler öğrencilerin sınıf seviyesine, bedensel, psikolojik gelişimine uygun olmalıdır.

- Tasarımda yer verilen öğeler öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun olmalıdır.
- Pedagojik açıdan uygun olmayan tasarım öğeleri kullanılmamalıdır.
- Tasarımda kullanılan öğeler geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olmalıdır.
- Özgün veya konunun niteliğine uygun olarak özgün kabul edilebilecek nitelikte tasarım öğeleri kullanılmalıdır.
- Tasarım öğeleri konunun niteliğine göre güncel, ilişkili zaman veya mekânla uyumlu, reel gerçeklikle mutabık, ilgili disiplin yahut sanatsal akım çerçevesinde geçerli olmalıdır.
- İçerikte kullanılan simge, sembol, uyarı vb. öğelerin güncel şekli kullanılmalıdır.

Görseller anlaşılır ve net olmalıdır.

- Görseller tartışmaya yol açmayacak şekilde tasarlanmalı, içerisinde yer alan öğeler belirgin olmalıdır.
- Görseller verilmek istenen mesajı açık bir biçimde iletebilmelidir.
- Görseller anlaşılır olmalı ve yeterli düzeyde ayrıntı içermelidir.
- Görseller ve görsellerin içerisinde yer alan sözel/yazılı unsurlar okunabilir, belirgin ve anlaşılır olmalıdır.
- Görseller ve içinde kullanılan öğeler yüksek çözünürlük ve kalitede olmalıdır.
- Görsel öğelerde yer alan nesne ve figürler bilgi ve ayrıntılara ışık tutacak, benzerlik ve farklılıklara işaret edecek biçimde kullanılmalıdır.

İçerik öğrenmeyi destekleyecek nitelikte görsellerle zenginleştirilmelidir.

- İçerik öğrenmeyi destekleyecek sayıda, amaca hizmet eder nitelikte ve metinde bütünlük oluşturacak çeşitlilikte görsellerle zenginleştirilmelidir.
- Konunun niteliğine bağlı olarak tekrar edilmesi gereken görseller dışında görsel tekrarından kaçınılarak çeşitlilik sağlanmalıdır.
- Görseller konunun niteliğine bağlı olarak gerçek durumları yansıtıcı nitelikte olmalıdır.
- Görsellerde kullanılan öğeler konuya, gerçeğe ve güncelliğe uygun olarak konumlandırılmalıdır.
- Görsellerde canlılar vücut oran ölçülerine uygun olarak çizilmelidir (Ancak sanatsal yaratıcılık gereklilikleri bundan ayrı değerlendirilmelidir).
- Görsellerde konunun niteliğine ve özelliğine uygun olarak öğe eksikliği bulunmamalıdır.
- Görsel bütünlüğü bozacak gereksiz öğe kullanımından kaçınılmalıdır.
- Kıyafetler zaman, mekân ve karakterlere uygun olmalıdır.
- Karakterler zaman ve mekâna uygun olmalıdır.
- Görsellerde anatomik bozukluklar olmamalıdır (Çizim, karikatür vb. görsellerde makul denge gözetilmelidir).
- Varlık ve nesnelere gerçeğine uygun bir şekilde renklendirilmelidir. Örneğin lacivert renkli bir sandalye tasarlanabilir ancak, mor renkli bir elma gerçeğine uygun olmadığı kullanılmamalıdır (Sanatsal yaratıcılık gereklilikleri ayrı değerlendirilmelidir).
- Görsel öğelerde kullanılan figürlerin hareketleri gerçek durumu yansıtıcı nitelikte çizilmelidir. Örneğin, oturmakta olan bir figürün öğrencide oturuyor hissini uyandırması gerekir.
- Güvenlik tedbirlerinin alınmasını gerektiren içeriklerde güvenlik kurallarına aykırı görsel öğeler bulunmamalıdır.
- Deney, etkinlik ve uygulamalarda gerektiği yerlerde güvenlik uyarılarına yer verilmelidir.

- Deney, etkinlik ve uygulamalar öğrencilerin güvenliği için tehlike oluşturmayacak veya etik kurallara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde tasarlanmalıdır.
- Görsellerin seçiminde yakından uzağa ilkesi gözetilmeli, konunun niteliğine bağlı olarak varsa ülkemizden örneklere öncelik verilmelidir.
- İçerikte kullanılan görsel öğeler yakın çevreden uzak çevreye ve yakın zamandan uzak zamanda gidecek şekilde verilmelidir.

Tasarımsal öğelerdeki çizgi, boyut, doku, renk, ışık, gölge, tonlama, perspektif vb. unsurlar öğrenmeye katkı sağlayacak şekilde kullanılmalıdır.

- Görsellerdeki çizgiler amacına uygun kullanılmalıdır. Görsel öğelerin tasarımındaki çizgilerin genellikle yön duygusu için kullanılması, özel olarak ise örneğin eğik kıvrımlı çizgilerin hareket duygusu için, yatay çizgilerin dinginlik için, dikey çizgilerin de kesinlik ve yönerge ifadesi için kullanılması esas alınmalıdır.
- Görseller kolay algılanabilecek büyüklükte olmalıdır.
- Aynı nesnenin farklı yerlerde kullanımında görsellerin boyutu açısından tutarlılık olmalıdır.
- Nesne ve varlıklar birbirine göre oran ve orantı bakımından uygun bir şekilde verilmelidir.
- Görsellerin özelliğine göre çeşitli teknikler kullanılarak görsele üç boyut kazandırılmalı ve gerçeklik hissi uyandırılmalıdır.
- Görsellerdeki renk çeşitliliğinde aşırıya kaçılmamalıdır.
- Renkler net, canlı ve yüksek çözünürlükte kullanılmalıdır.
- Renkler öğrenmeye katkı sağlayacak şekilde dikkat çekici olmalıdır.
- Görsel öğelerde yer alan nesne ve figürlerin renkleri önemli bilgi ve ayrıntılara ışık tutacak, benzerlik ve farklılıklara işaret edecek, estetik duygu uyandıracak biçimde kullanılmalıdır.

- Görseller ışık kaynağına uygun şekilde çizilmeli, tonlama ve gölgelendirmede ışık kaynağının konumu göz önünde bulundurulmalıdır.
- Görsellerde yükseklik, genişlik ve derinlik özellikleri açısından perspektif hataları bulunmamalıdır.
- Nesnelerin göze olan uzaklığına ve yakınlığına, göz hizasından aşağıda ve yukarıda oluşuna göre çizgi, yüzey, renk değişikliklerini yansıtan ölçü ve oranlar doğru kullanılmalıdır.

İçerik görsel tasarım açısından bütünlük, denge, vurgu, hizalama gibi tekniklere uygun hazırlanmalıdır.

- Görseller anlamayı ve yorumlamayı kolaylaştıracak şekilde bütünlük içinde verilmeli, görseli oluşturan öğeler arasındaki ilişki öğrenmeyi kolaylaştıracak biçimde etkili tasarlanmalıdır.
- Görsel öğeler gelişigüzel yerleştirilmemeli, yatay ve dikey olarak materyale eşit ağırlıkta dağıtılıp dengeli bir biçime verilmelidir.
- Görsellerde simetrik denge ve asimetric denge uygun şekilde kullanılmalıdır.
- Dikkat çekilmek istenen bölümler vurgulama teknikleri kullanılarak etkili bir biçimde tasarlanmalıdır.
- Vurgulanmak istenen öge dikkat ve ilgi merkezi haline getirilmelidir.
- Görsellerde anlamayı kolaylaştıracak hizalama teknikleri kullanılmalıdır.
- Görseller metin ve diğer unsurlarla olan ilişkileri doğrultusunda yakınlık ilkesine uygun olarak verilmelidir. Birbiri ile ilişkili öğeler bir arada, birbiri ile ilişkili olmayan öğeler ise daha uzak verilerek karmaşıklığın önüne geçilmelidir.

Metin tün bileşenleriyle temel tasarım ilkeleri göz önünde bulundurularak öğrenmeyi destekleyen ve kolay anlaşılabilir şekilde tasarlanmalıdır.

- İçindekiler listesi sayfa tasarımı biçimlendirmesine, metinde kullanılan başlık sistemine, içeriği tanıtmaya uygun; rahat okunabilir, sistematik ve işlevsel biçimde düzenlenmelidir.

- İçindekiler b6l6m6nde belirtilen başlık ve alt başlıklar içerikte kullanılan başlıkla aynı olmalıdır.
- İçindekiler b6l6m6nde belirtilen sayfa numaraları içerikte doğru yere y6nlendirmelidir.
- Yazıda karakter b6y6kl6ęu ilgili y6netmelik h6k6mlerinde belirtildiği şekilde olmalı; metin kısımlarının başlıkları dışında kalan b6l6mlerinde resim altı yazıları, dipnotlar vb. kullanılan yazılar hariç, ilkokul birinci sınıflar için 20, ikinci sınıflar için 18, 66nc6 sınıflar için 14, d6rd6nc6 sınıflar için 12, ortaokul beşinci sınıflar için 11, daha 6st sınıflar için ise 10 puntodan daha k66k puntoda harfler kullanılmamalıdır.
- Seçilen yazı tipi 6ęrenci d6zeyine uygun ve kolay okunabilir nitelikte olmalıdır.
- Seçilen yazı tipi içerik b6t6n6nde tutarlı kullanılmalıdır.
- Metinde vurgulama amaçlı kullanılan çeşitli y6ntemler (kalın karakter kullanımı, italik yazı, renklendirme, tırnak içine alma vb.) b6t6nl6ę6 bozmayacak biçimde ve kendi içinde de b6t6nl6k sağlayacak şekilde kullanılmalıdır.
- Metinleri oluşturan karakterler g6r6nt6 olarak net ve okunabilir olmalıdır.
- Metin içerisinde vurgulama amaçlı olarak b6y6k harf kullanılmamalıdır.
- Metinlerde kullanılan paragraf, hizalama, boşluk, s6t6n sayısı gibi 6zellikler içeriğin b6t6n6nde 6ęrenmeyi kolaylaştıracak şekilde ve tutarlı bir biçimde kullanılmalıdır.
- Paragraf arası boşluklar satır arası boşluklardan fazla olmalıdır.
- Paragraf başları ve diğer girintiler birbiri ile hizalanmış şekilde verilmelidir.
- Metinlerde tipografik tasarım hataları (s6zc6klerin ve harflerin aralarında yeterli ve dengeli boşluk bırakılmamasından kaynaklı sıkışık metin tasarımı vb.) bulunmamalıdır.
- Tutarsız boşluklar nedeniyle okumanın kesintiye uğramaması için otomatik tam bloklama (yanlardan hizalama) yapılmamalıdır.
- Kaynakça, dipnotlar, g6rsel alt yazıları vb. b6l6mler kitabın tamamında b6t6nl6k

oluşturacak şekilde ve seçilen yazım sistilinin standartlarına uygun olarak hazırlanmalıdır.

- Metin, kaynak bağlacı, kaynakça vb. bölümlerde bilgiler seçilen akademik yazım ve atıf sistilinin kurallarına uygun olarak sunulmalıdır.
- Görseller (tablo, grafik, şekil, fotoğraf, resim) seçilen yazım sistilinin standartlarına uygun bir biçimde numaralandırılmalıdır.
- İçerikte atıf yapılan görseller takibi kolay olacak şekilde numaralandırılmalıdır.
- Numaralandırmalar her temanın/ünitenin sıralamasına uygun olacak şekilde yeniden başlamalıdır.
- Madde imleri konunun niteliğine bağlı olarak gereken yerlerde okumayı ve anlamayı kolaylaştıracak şekilde kullanılmalıdır.
- Madde imlerinin şekil, renk vb. özellikleri içeriğin tamamında tutarlı olmalıdır.

Ek-12 Türkçe 5 Ders Kitabına Ait Kapak, İç Kapak, Giriş ve 1. Tema Sayfaları

ORTAOKUL VE
İMAM HATİP ORTAOKULU

TÜRKÇE

DERS KİTABI

YAZARLAR

Hülya AĞIN HAYKIR
Hüseyin KAPLAN
Ali KIRYAR
Rasim TARAKCI
Ercan ÜSTÜN

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Elif AKTAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Bora BAYRAM

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Çetin TORAMAN

Görsel Tasarım

Hakan Ergün YURTTAŞ

Rehberlik Uzmanı

Şenay BALTÜRK

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va' dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

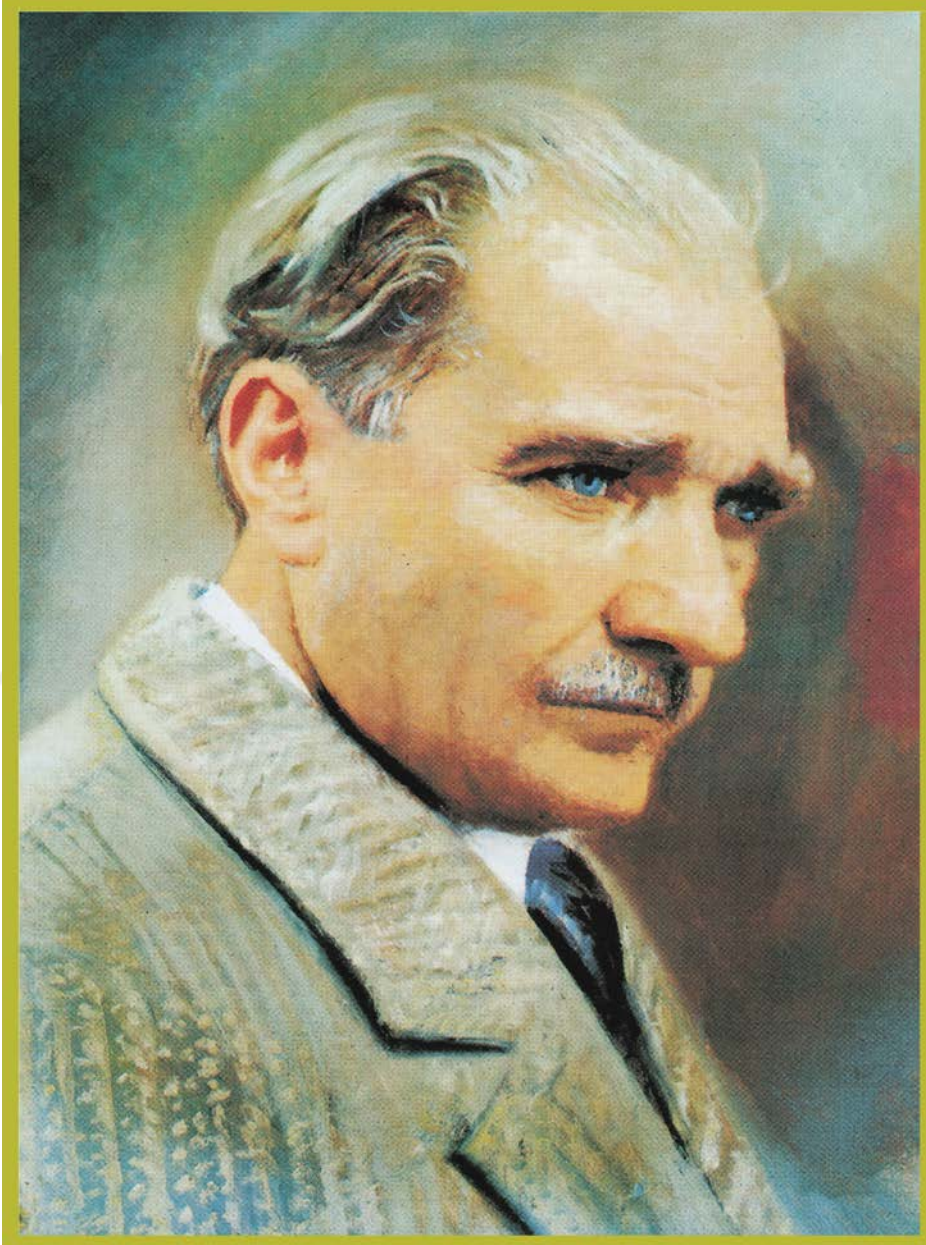
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinedir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ÇOCUK DÜNYASI	1	OYUNCAK	10
		ÇOCUKLUK	16
		BEN BİR ÇINAR AĞACIYDIM	20
		ANLAMAK (DİNLEME/İZLEME METNİ)	30
		GÜNEŞİN UYUDUĞU YER (SERBEST OKUMA METNİ)	34
		TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	36
MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK	2	BİLMEYEN VAR MI?	40
		MUSTAFA KEMAL'İN KAĞNISI	48
		15 TEMMUZ	54
		DERSİMİZ ATATÜRK (DİNLEME/İZLEME METNİ)	60
		KÜÇÜK AĞA (SERBEST OKUMA METNİ)	64
		TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	68
ERDEMLER	3	GÜVERCİN	72
		KARAGÖZ İLE HACIVAT - İNCELİK	78
		PÖF NOKTASI	88
		ADSIZ ÇEŞME (DİNLEME/İZLEME METNİ)	94
		VAKIT VARKEN (SERBEST OKUMA METNİ)	99
		TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	100
BİLİM VE TEKNOLOJİ	4	UZAYDA BİR GÜN	104
		SARIMSAK SOSLU MAKARNA	112
		BİR DÂHİYLE KONUŞMAK	118
		SANKİ CAMİNİN BAKIM KILAVUZU (DİNLEME/İZLEME METNİ)	124
		JULES VERNE'DEN GELECEĞE DAİR (SERBEST OKUMA METNİ)	128
		TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	130
MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ	5	ANADOLU SEVGİSİ	134
		FORSA	138
		TAMBURİ CEMİL BEY ENSTRÜMANLARI ANLATIYOR	146
		DEDE KORKUT - BOĞAÇ HAN (DİNLEME/İZLEME METNİ)	153
		ÇOCUK DOĞRU SÖYLEDİ (SERBEST OKUMA METNİ)	157
		TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	160
OKUMA KÜLTÜRÜ	6	OKUMA KİTAPLARIM	164
		KİTABIN SERÜVENİ	172
		KARİKATÜR	178
		KÜÇÜK ŞEYLERİN HİKÂYESİ - KÜTÜPHANE (DİNLEME/İZLEME METNİ)	184
		KERAMET KAVUKTA MI ? (SERBEST OKUMA METNİ)	189
		TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	190
SAĞLIK VE SPOR	7	ANADOLU'NUN CİRİT OYUNLARI	194
		SAĞLIKLI YAŞIYORUM	200
		CAZGİR	208
		BİLİNÇSİZ İLAÇ KULLANIMI (DİNLEME/İZLEME METNİ)	212
		HASTA (SERBEST OKUMA METNİ)	216
		TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	218
DOĞA VE EVREN	8	YÜKSEK EVDE OTURANIN TÜRKÜSÜ	222
		REÇETE	228
		KAR TANESİNİN SERÜVENİ	234
		KUŞ AĞACI (DİNLEME/İZLEME METNİ)	242
		EYVAHI ORMANDA KAYBOLDUM!	246
		TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	248
KAYNAKÇA		250	

ORGANİZASYON ŞEMASI

Tema Adı

İşlenecek Metinler ve Serbest Okuma Metni

Derse Hazırlık Çalışmaları

Okuma, Dinleme/izleme Yönergesi

İşlenen Metnin İsmi

Yazar Biyografisi

6. TEMA

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Daha önceki sınıfta okuduğunuz okuma kitaplarını hatırlayın. Önceki okumalarınızda neyi hissettiniz?
2. Bu kitaplarla okuma parçalarını okuyun. Okuma ve serbest okuma hakkında düşüncelerinizi yazın. (15-20)

OKUMA KİTAPLARIM

İSMAİL CEM
1930-1997

İsmail Cem, 1930 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve ortaokulu İstanbul'da, liseyi Ankara'da okudu. Ankara'da okuduğu lisede öğretmenlik yaptı. Ankara'da okuduğu lisede öğretmenlik yaptı. Ankara'da okuduğu lisede öğretmenlik yaptı.

Okuma kitaplarını, en sevdiğiniz okuduğunuz kitapları yazın. Sevdiğiniz okuma kitaplarını yazın. Sevdiğiniz okuduğunuz kitapları yazın. Sevdiğiniz okuduğunuz kitapları yazın.

Metin Etkinlikleri

GELECEK DERS HAZIRLIK
Çoklu medyaya ortamından yararlanarak deneyin!

1. TEMA

SİZİMLİK

1. Pencereden dışarı bakıyorum, onlar gözlerim.
2. Onların evden çıkmalarına bekliyorum, dört gözle.
3. Utanmadan bakmamız olmuştur.
4. Kızın beni yere yatması, trenle oynarken göğümle o babası, çocukluğuma gözlerimdir" diye yazıyor.

Metin içindeki düşünceler dışında metinle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

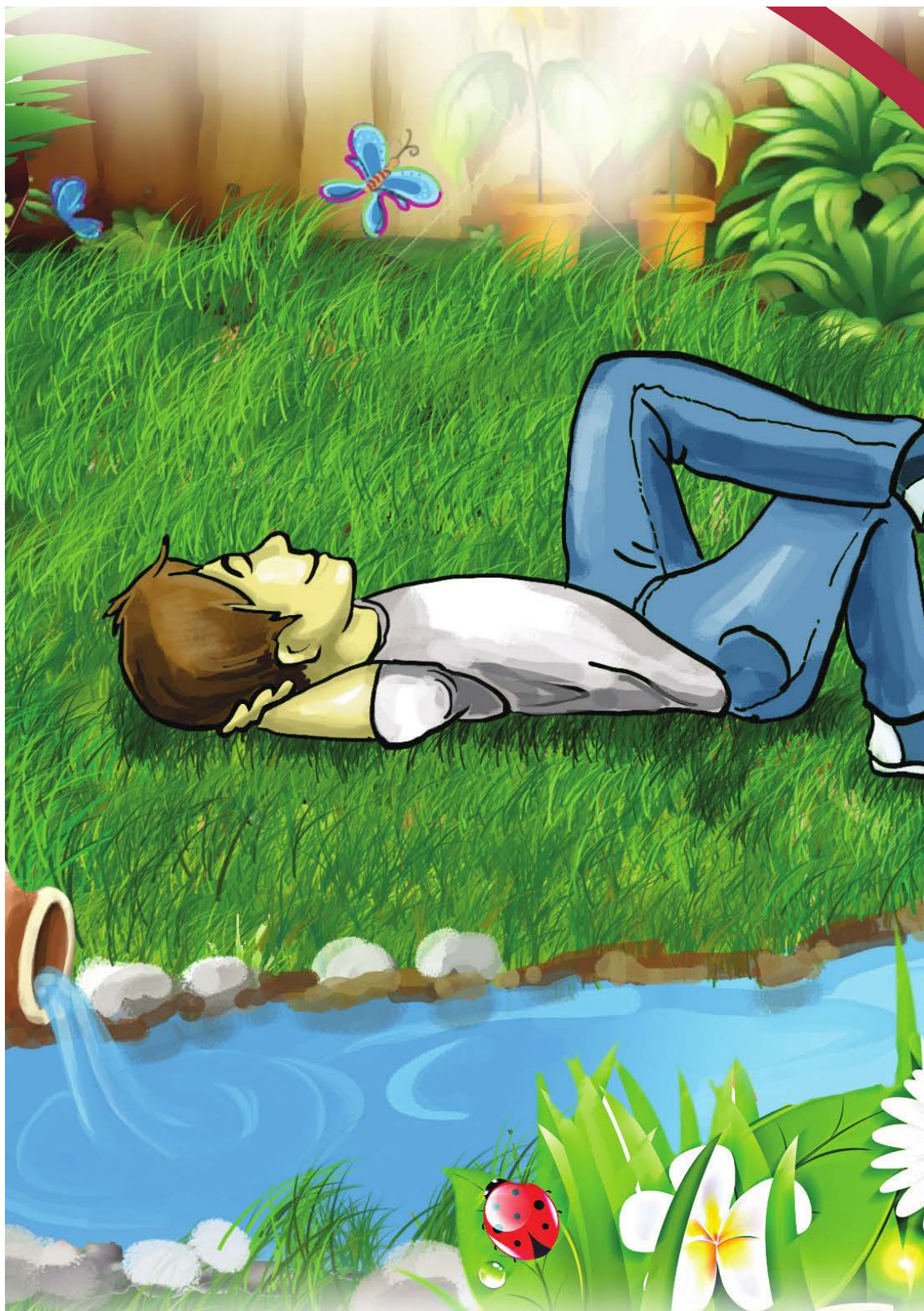
Gelecek Ders Hazırlık Çalışmaları

Tema Değerlendirme Soruları

7. TEMA
YUVAN DERGİSİNDE KIRKOKULU

Yuvan Dergi'nin 100. sayısında 'Kırkoku' adlı bir yazı yer almaktadır. Bu yazıyı okuyunuz ve aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

1. Bu yazıda yazarın anlatmaya çalıştığı nedir?
2. Yazarın anlatmaya çalıştığı olayın başlangıcı nedir?
3. Yazarın anlatmaya çalıştığı olayın sonu nedir?
4. Yazarın anlatmaya çalıştığı olayın sonucu nedir?
5. Yazarın anlatmaya çalıştığı olayın etkisi nedir?

1. TEMA

ÇOCUK DÜNYASI

OYUNCAK
ÇOCUKLUK
BEN BİR ÇINAR AĞACIYDIM
ANLAMAK (DİNLEME/İZLEME METNİ)
GÜNEŞİN UYUDUĞU YER (SERBEST OKUMA METNİ)

1. TEMA

utamadığınız bir oyuncağınız var mı? Anlatınız.

Arada bir dışarıya bakıyorum, kızımın torunum geliyorlar mı diye. Bir keresinde öylesine dalmıştım ki elektrikli trenle oynarken gelişlerini fark edememişim. Kızım beni yere yatmış, trenle oynarken görüncem katı katı gülmüş; bana, "Ne o baba, çocukluğa mı özendin?" diye takılmıştı. Utancımın kıpkırmızı olmuştu.

O günden sonra çok dikkat ediyordum bir daha suçüstü yakalanmamaya. Bu yüzden sık sık dışarı bakıyorum gelen var mı diye. Gelen film yoksa treni çalıştırıyorum, bebeği yürütüyorum, helikopteri uçuruyorum. Leğene su doldurup oyuncak deniz motorunu yüzdürüyorum, pat pat pat! Yani öyle bir güzel oynuyordum ki işte o kadar olur! Çocuklar gibi... Her şeyi unutuyordum. Dizlerimdeki o acımasız romatizma ağrılarının bile... Her şeyi unutuyordum oyuncaklar arasında.

Biliyorum, benim yaşımdaya birine aykırı iş, böyle çocuklar gibi oynamak. Ama ne yapayım, elimde değil! Bir yanım çocuk kalmış! Çocukluğumsa çok, çok uzaklarda kaldı. Kaybettim gitti onu! Elektrikli trenlerim, yürüyen, konuşan taş bebeklerim film dâdan!

İşte bu yüzden efendim işte bu yüzden. Onlar gidince hemen oyuncakların bulunduğu dolabı açıyorum. Oyuncakları ortaya çıkartıyorum. Oynuyorum... Oynuyorum...

Benim, çocukluğumda hiç oyuncagım olmamıştı!

Yani böylesine oyuncaklar; elektrikli tren, yürüyüp konuşan taş bebek, helikopter gibi. Oynardım tabii çocukken. Ne mi oynardım, neyle mi oynardım? Böyle şeyler yoktu benim çocukluğumda. Aşık oynardım. Hani şu koyunların bacaklarından çıkan kemik var ya, işte onunla. Aşığı kırmızı, çıkmaz boyaya boyardım. Şişkin yanına "tek", içeri göçük yanına "aç", bir fasulye kesitin andıran yanına "bey", düzce olan yanına "eşek" derdik. Elimize alıp havada döndürerek yere atardık aşıkları. Us-talık "bey" yanını üste gelecek biçimde, aşığı yere oturtabilmekteydi. Sonra tahtadan kılıçlar, söğüt dalından atlar yapıp askerlik oynardık. Şarkılar söyleyerek "Girit bizim canımız, feda olsun kanımız." diyerekten. Birdirbir oynardık, beştaş oynardık, köşe kapmaca oynardık, uzuneşek oynardık. Ama torunum gibi böylesine "çuf çuf" diye işleyen elektrikli trenim, yatın a gözleri kapanan taş bebeğim, helikopterim, leğende "pat pat" diye yüzen deniz motorum yoktu! Kendi oyuncagımızı kendimiz yapardık! Acı kavun denen bir bitki vardır. Onlara kibrit çöpü batırıp ayak, burun, kulak, boynuz takardık. Takardık da sözde inek yapardık. Komşumuzun oğlunun kurşun askerleri vardı bir tek. Onlarla da oynardık. Nişan alan, yürüyen, selam duran kurşun askerler. Torunumun da var böyle askerleri. Ama kurşun asker değil. Plastikten yapılmış! Onlarla oynamasını sevmiyordum!

Anlamıyorum, niçin o güzelim kurşun askerleri plastik aptırlar?

Erdoğan TOKMAKÇIOĞLU

1. TEMA

1.ETKİNLİK

Aşağıda, metinde geçen bazı kelimeler ve bu kelimelerin anlamları verilmiştir. Anamlarından hareketle kelimeleri örnekteki gibi bulmacaya yerleştiriniz.

ray

sözde

lokomotif

vagon

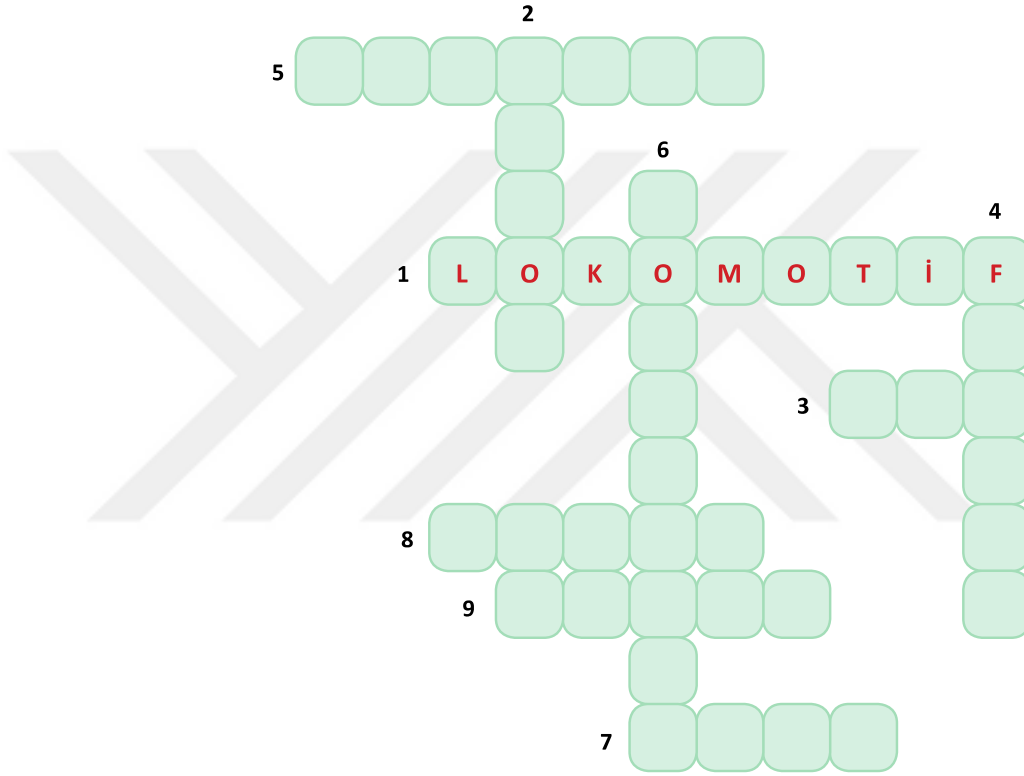
pervane

fiyonk

kesit

romatizma

aşık

İdiğinde ortaya çıkan yüzey.

9. Sözüm ona, sanki, güya.

Aşık Oyunu

Koyunların ve keçilerin arka bacaklarında bulunan dört yüzlü kemiklerle oynanan tarihî bir Türk oyunu.

2.ETKİNLİK Metine aynı kavram alanına giren sözcükleri aşağıdaki kutucuklara yazınız.

organlar

göz
burun

.....
.....
.....

oyuncaklar

.....
.....
.....
.....
.....

oyunlar

.....
.....
.....
.....
.....

3.ETKİNLİK Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinen haraketle yanıtlayınız.

1. Dede, neden kızının ve torununun evden gitmesine seviniyor?
2. Dedenin oyuncaklarla oynarken ara sıra dışarıya bakmasının nedeni nedir?
3. Sizce, dede neden oyuncaklarla oynamanın yetişi n işi d r a d i ğ n d i ş ü n n e k t e d i r ?
4. Oyuncaklarla oynarken dedenin her şeyi unutmasının nedeni ne olabilir? Sizin de her şeyi unuttunuz anı n z ö y o r d u ? Anlatınız.
5. Metindeki d e d e n i n p l a t i k t e n y a p ı l a n k u r ũ ũ n a s k e r l e r i s e v m e m e s i n i n n e d e n i n e o l a b i l i r ? S i z c e o y u n c a ğ ı n m a l z e m e s i o y u n c a ğ ı s e v m e d e e t k i l i m i d i r ? A ç ı k l a y ı n ı z .
6. Oyuncaklarla oynamak sadece çocukların mı hakkıdır? Neden?
7. Okuduğunuz metnin türü ne olabilir? Bunu metnin hangi özelliklerinden anladınız?

Oyuncak Kurşun Asker

4.ETKİNLİK Aşağıdaki cümlelerin başına cümlede verilen bilgiler doğruysa (D), yanlışsa (Y) yazınız.

- "Bayılıyorum torunumun oyuncak trenleri ile oynamaya." cümlesinde "bayılıyorum" kelimesi gerçek anlamda kullanılmıştır.
- "Bir keresinde öylesine dalmıştım ki d e k t r i k l i t r e n l e o y n a r k e n g e l i ũ ũ l e r i n i f a r k e d e m e m i ũ ũ t i m " cümlesinde "dalmıştım" kelimesi mecaz anlamda kullanılmıştır.
- "Yüksekten bir bırakıyorum aşağı, hoop!" cümlesinde "aşağı" kelimesi gerçek anlamda kullanılmıştır.
- "Dizlerimdeki o acımasız romatizma ağrılarını bile..." cümlesinde "ağrı" kelimesi mecaz anlamda kullanılmıştır.

1. TEMA

5. ETKİNLİK

n altını çiziniz.

1. Pencereden dışarı bakıyorum, onlar gözden kayboluncaya kadar.
2. Onların evden çıkmalarını bekliyorum, dört gözle bekliyorum.
3. Utancımdan kıpkırmızı olmuştum.
4. Kızım beni yere yatmış, trenle oynarken görünce katla katla gülmüş, bana, "Ne o baba, çocukluğa mı özendin?" diye takılmıştı.

b) Yukarıdaki deyimler dışında metinde geçen farklı iki deyim bularak cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

c) Bulduğunuz deyimler cümlenin anlamına nasıl bir katkı sağlamaktadır?

6. ETKİNLİK

"Oyuncak" metni ile aşağıdaki metni tür ve biçim bakımından karşılaştırınız.

OYUNCAK

Tür:

.....

.....

.....

Biçim:

.....

.....

.....

OYUNCAKÇI AMCA

Tür:

.....

.....

.....

Biçim:

.....

.....

.....

OYUNCAKÇI AMCA

Oyuncakçı amca,
Ne çok oyuncakların var;
Top, tank, tüfek, tabanca...
Gödem titriyor,
Onlara bakınca!

N'olursun oyuncakçı amca,
Bundan böyle bizlere,
Oyuncak tüfekler yerine,
Ak yelkenli bir gemi,
Bir de süslü bebekler getir,
Unutma emi?

Sonra oyuncakçı amca,
Senden aldığım tüfekleri,
Bozarak onlardan kuş yaptım,
Bana kızmazsın değil mi?

Abdülkadir BULUT

1. TEMA

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Ailenizdeki ve çevrenizdeki yetişkinlerden öğrendiğiniz oyunu anlatınız.
2. Bir zaman makineniz olsa hangi zamana gitmek isterdiniz? Neden?

eyiniz. Siz de metni sesli okuyunuz.

ÇOCUKLUK

Affan Dede'ye para saydım,

Sattı bana çocukluğumu.
Artık ne yaşım var, ne adım;
Bilmiyorum kim olduğumu.
Hiçbir şey sorulmasın benden;
Haberim yok olan bitenden.

Bu bahar havası, bu bahçe;
Havuzda su şırıl şırıldır.
Uçurtmam bulutlardan yüce,
Zıpzıplarım pırıl pırıldır.
Ne güzel dönüyor çemberim;
Hiç bitmese horoz şekerim!

Cahit Sıtkı TARANCI

CAHİT SITKI TARANCI
(1910 - 1956)

*Cumhuriyet Dönemi
Türk şiirinin en önemli
şairlerindedir. Başlı-
ca eserleri: Ömrümde
Sükût, Otuz Beş Yaş,
Düşten Güzel, Sonrası,
Ziya'ya Mektuplar, Gün
Eksilmesin Pencere-
den...*

1.ETKİNLİK a) Aşağıdaki dizelerde yer alan altı i zili sözcüklerin metine hangi anlamda kullanıldığını işaretleyiniz.

- "Affan Dede'ye para saydım,
- Sattı bana çocukluğumu."

saymak

- Bir şeyin kaç tane olduğunu anlamak için bunları birer birer elden veya gözden geçirmek, sayısını bulmak.
- Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı dolayısıyla bir kimseye değer vermek, hürmet etmek.
- Sayıları arka arkaya söylemek.
- Ödemek.

satmak

- Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.
- Bir yolunu bularak birinden ayrılmak.
- Kendinde olmayan bir şeyi var gibi göstermek, taslamak.
- Bir kimsenin, kendini veya başkasını olduğundan daha önemli, yetkili ve değerli göstermesi.

*Affan Dede,
İstanbul'da
20. yüzyılda
yaşamış bir
oyuncaktır.*

b) "Saymak" ve "satmak" sözcükleri metine gerçek anlamda mı mecaz anlamda mı kullanılmıştır Açıklayınız.

.....

.....

c) "Saymak" ve "satmak" sözcüklerinin gerçek ve mecaz anlamlarıyla birer cümle yazınız.

Gerçek

Mecaz

saymak

.....

.....

.....

.....

satmak

.....

.....

.....

.....

2.ETKİNLİK Aşağıdaki soruları şiirden hareketle yanıtlayınız.

1. Şair, çocukluğuna nasıl kavuşmuştur?
2. Şairin zihnindeki çocuklukta neler vardır?
3. Sizce şair çocukluğunu niçin arıyor olabilir?
4. Şairin ana duygusu nedir?
5. Hayatınız da geri gelmesini istediğiniz bir zaman var mı? Anlatınız

1. TEMA

3.ETKİNLİK Cahit Sıtkı TARANCI'ya okuduğunuz metnin içeriğinden hareketle üç soru sorunuz.

- 1.....
- 2.....
- 3.....

4.ETKİNLİK a) Aşağıdaki metni okuyunuz.

Saçı sakalı beyazlamış, gözlüklü ve leylek gagasına benzeyen burnu olan Affan Efendi, dinine çok bağlı bir Mevlevi dervişidir. Üsküdar Selimiye'deki evinin altında çeşitli baharatlar ve oyuncaklar sattığı bir dükkânı vardır. Dükkânında taş bebek, kurşun asker gibi suret namına bir şey satmaz, sadece çok yaygın olduğu için Karagöz sureti bulundurur, bunda da dinî anlamda herhangi bir sakınca görmezdi.

Keyfine çok düşkün biri olan Affan Efendi'nin dükkânı akşamları sohbet, kahve içmeye gelen memurlarla dolar; bu hâliyle dükkân bir kahvehaneye dönüşürdü.

Affan Efendi'nin mahallede çok itibarı vardı ama bu itibar yeni kuşak çocukların ondan oyuncak alması yönünde olumlu bir etki yapmıyordu. Oyuncaklarının az ve zamanın çocuklarına hitap etmeyecek basitlikte olması işlerinin iyiden iyiyeye bozulmasına neden olmuştu. Ligor adlı başka bir oyuncakçı ve aktarın piyasaya iyice hâkim olduğunu fark eden Affan Dede, dükkânda kalan artık renkleri de iyice solmuş oyuncakları bir çuvala doldurarak, mahallenin fakir çocuklarının sünnetinin yapıldığı törende çocuklara dağıtır. Atlı tramvaylar, piyanolarla oynayan çocuklar bu bedava oyuncaklarla ilgilenmezler bile...

İlk Yaz Dergisi Öykü Özel Sayısı

b) Yukarıdaki metinde yer alan sorun nedir? Anlatınız.

c) Öğretmeninizin yönlendirmesiyle dört gruba ayrılıyorsunuz. Aşağıdaki soruları gruplar arasında paylaşınız. Ardından grup sözcüsü seçerek soru ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Çocuklar Affan Dede'nin oyuncaklarını neden beğenmiyorlar? Önceden beğenilen oyuncakların bir zaman sonra beğenilmemesinde neler etkili olabilir?
2. Siz hangi oyuncaklarla oynamayı seversiniz? Neden?
3. Sizin oynadığınız oyun ve oyuncaklarla eski oyun ve oyuncaklar arasında ne gibi farklılıklar olabilir?
4. Sizce, Affan Dede yeni kuşak çocuklara oyuncak satabilmek için neler yapmalıdır?

5.ETKİNLİK "Çocukluk" konulu bir şiir ezberleyiniz. Öğretmeninizin belirlediği bir zamanda şiirinizi vurgu, durak ve tonlamaya dikkat ederek fon müziği eşliğinde okuyunuz. Gerekliğinde öğretmeninizden örnek bir okuma isteyebilirsiniz ya da farklı kaynaklardan şiirin okunuşunu dinleyebilirsiniz.

1. TEMA

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Geleneksel çocuk oyunlarımızdan hangilerini biliyor ve oynuyorsunuz?
2. Oyun oynarken istemeden de olsa bir canlıya zarar verdiğiniz oldu mu? Arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Oyun oynarken dikkat etmemiz gereken kurallar nelerdir?

● Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

BEN BİR ÇINAR AĞACIYDIM

Bir çınar fidanıydım önce. Ak saçlı, bir gün beni kucağına alarak bir cadde kıyısındaki çukura dikti. Can suyum verdi. Devrilmeyeyim diye bir de destek verdi böğrüme. Geriye çekilerek uzun uzun baktı bana. O anda çok sevinçliydim. Henüz küçüktüm ama besinimi ala ala büyüyecektim. Kocaman kocaman dallarım, geniş yüzlü yapraklarım olacaktı. Bulduğum yerdeki kuruluk ve sıcaklık benimle gidecekti. Bir yandan da yakınımdaki apartmanları şeneltecektim. İnsanlar pencerelerden bana baktıkça yorgunluklarını gidereceklerdi. Gözleri dinlenecekti. Sıkıntılıken sevinç duyacaklardı. Yeşilimden gölgeme dek her şeyimi sunacaktım onlara. Kuşlar dallarımda yuva yapacaktı. Yel estikçe yapraklarımla türküler söyleyecektim.

İlkin çocuktum, sonra delikanlı oldum. Gövdem epeyce kalınlaştı. Dallarım gürleştirdi. Kuşlar gelip dallarıma konuyordu. Bambaşka kuşların ötüşleri... Apartmanın penceresinden bakanların gözleri hep bendeydi. Yeşil yeşil gülümsüyordum. Kimi kez kakhahalar atışım da oluyordu.

Bir gün, bir kuş geldi, gagasında taşıdığı kuru otlarla en yüksek dallarımdan birinin arasına yuvasını yaptı. Yumurtladı. Yumurtalarının üstünde yatarak civciv çıkardı. Sabah akşam yavrularına yem taşıdı. Arılar, kelebekler, gelinböcekleri, mavikızböcekleri zaman zaman yapraklarıma konular.

Bir ikindi üzeriydi. Elinde lastik sapanı bulunan bir çocuk geldi yanıma. Çocuğun gözleri hep yukarıdaki dallarımdaydı. Yuvadaki yavrular ağızlarını açmış anne kuşu bekliyordu. Nihayet anne kuş uçarak geldi. İlkin bir başka dala kondu. Yukarıya bakan çocuk, elindeki sapanın lastiğini sündürüp bıraktı. Anne kuş dönerek asfalt yolun üstüne düştü. Lastik sapanlı çocuk, vurduğu kuşu cebine koyarak kaçıp gitti. O anda bütün dallarımdan kuruduğunu, yapraklarımdan döküldüğünü, gövdemin yandığını sandım. Yem bekleyen yavru kuşlar ağızlarını açıp açıp kapattı. Hiçbir şeyin farkında değildiler. Anne kuş girdince kendileri de aklıktan ölecekti.

Anne kuşun vuruluşunu apartmanda oturan sarı saçlı bir çocuk görmüştü. O sarı saçlı çocuk, kısa zamanda babasıyla birlikte yanıma geldi. Sarı saçlı çocuk, babasına dönerek: "Anne kuş öldürüldü. Yuvadaki yavru kuşlar da açlıktan ölümler. Çınara çıkarak o yavru kuşları yuvayla birlikte indireceğim. Besleyeceğim onları, büyüteceğim. Kanatlanmaya durduklarında da gökyüzüne bırakacağım, uçup gitsinler." dedi.

Sarı saçlı çocuğun bu davranışı babasını çok sevindirdi. Çocuk, gövdemden tra n dı , yavru kuşları yuvayla birlikte alarak aşağıya indirdi, yavru kuşlar kurtulmuştu. Bir çınar olarak sarı saçlı çocuğu çok sevdim.

Ben bir çınar ağacıydım o yol kıyısında. İnsanlar yanımdan gelip geçiyorlardı. Kimileri görüyordu beni, kimileriye görmeden geçip gidiyorlardı. Bense hepsine güzel günler diliyordum. Yeşillerimi, gölgemi, temiz havamı, kuşlarımı, böceklerimi sunuyordum onlara. Benim de insanlar gibi sevinçlerim ve acılarım vardı.

Bazı günler sevenlerim çok oldu. Bazı günler de yanıma gelenler ceplerinden bıçaklarını çıkararak gövdeme isimlerini yazdılar. Bunlara ben-

zer her gelen böyle yaptı kça gövdem delik deşik oldu. Acılarım damarlarıma dek yayıldı. O bıçak yaraları yüzünden dişlerimi sıkıyordum.

Bir gün de biri gelip eşeğini bağladı bedene. Kendisi gölgeme oturdu. Eşek, keskin dişleriyle kabuğumu kemirdi. Bu olay olurken gölgemdeki adam eşeğini seyretti. Canımın çıkmasına iki parmaklık bir kabuk kalmıştı. Gözyaşlarım toprağın içine akıp gitti.

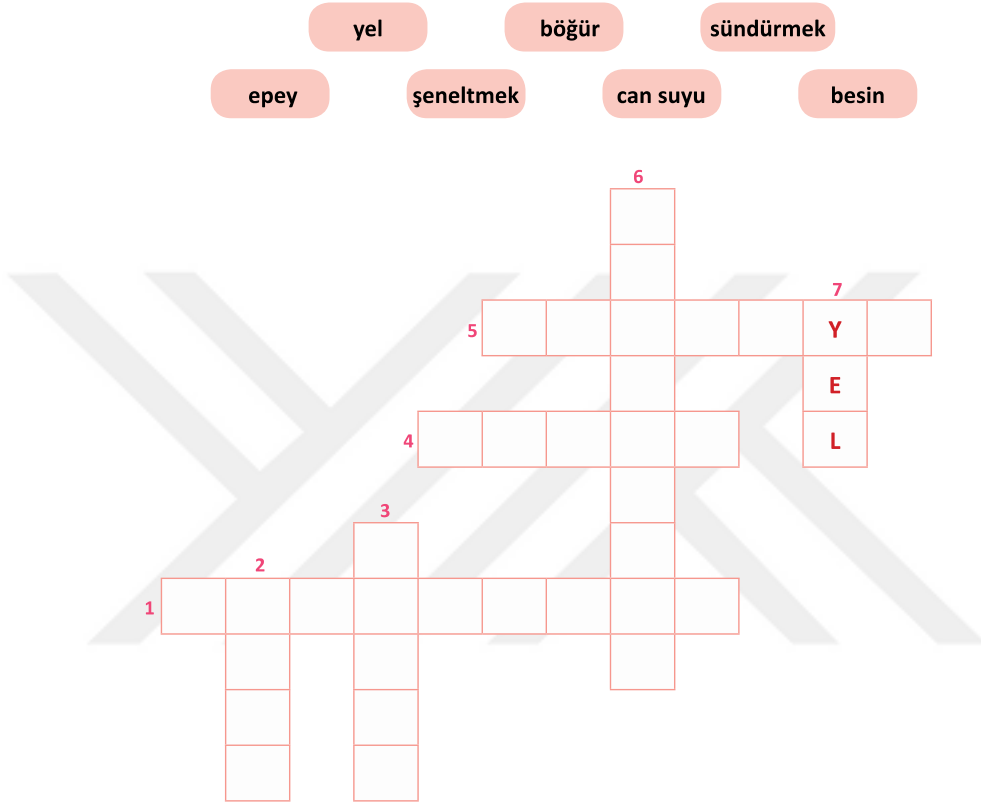
Gayrı iki parmaklık bir kabukla yaşıyordum. Bir sabah gene bir kişi geldi yanıma. Cebinden keskin bir bıçak çıkardı. O iki parmaklık kabuğumu sıyırdı attı. Soluklarım boğuldu. Göğsüm yandı. Nice çiğlikler attım Kimseler duymadı. O gün can çekişerek öldüm oracıkta. Gövdem, dallarım, yapraklarım kurudu. Gölgem bitti. Kuşlar ve böcekler bir daha yanıma gelmedi. Biliyordum, bundan böyle odun olarak yakacaklardı beni. Yavru kuşları kurtaran çocuk ertesi gün yatağın dan kalkıp pencereden baktığı da belki de şöyle seslenecekti: "E yvah çınarı da öldürmüşler."

Şevket YÜCEL

1. TEMA

1.ETKİNLİK

Aşağıda, metinde geçen bazı kelimeler ve bu kelimelerin anlamları verilmiştir. Anlamlarından hareketle kelimeleri örnekteki gibi bulmacaya yerleştiriniz.

1. Şenelmiş duruma getirmek, meskûn kılmak.
2. Az denmeyecek kadar, oldukça, hayli, epeyi, epeyce, epeyce.
3. Yenilebilir, beslenmeye elverişli her tür madde, azık, gıda.
4. a) İnsan ve hayvan vücudunun kaburga ile kalça arasındaki bölümü.
b) Yan taraf.
5. Yeni dikilen fide veya fidanlara verilen az miktardaki ilk su.
6. Bir şeyi çekerek uzatmak, esnetmek.
7. Rüzgâr.

2.ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları metinen lara eklele cevaplayınız.

1. Çınar fidni , büyüdüğünde rel e y apmayı hayal ediyor?
2. Çınar ağacının sarı saçlı çocuğu sevmesini sağlayan olay nedir?
3. Sarı saçlı çocuğun davranışını nasıl değerlendiriyorsunuz? Onun yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız?
4. Eğlenmek için anne kuşu vuran çocuğu, elinde sapanla gördüğünüzü düşününüz. Canlılara zarar vermemesi için ona neler söylediniz?
5. Çınar ağacı, kendisine zarar veren İnsanların yaptıkları karşısında neler hissetmiştir?
6. Sizin çevrenizdeki ağaçlar da duygularını anlatabilseydi neler söylerlerdi?
7. İnsanlar niçin aynı çevreyi paylaştıkları ve hayvanlara zarar veriyor olabilir?

3.ETKİNLİK

Hikâye haritasını "Ben Bir Çınar Ağacıydım" metnine uygun olarak doldurunuz.

ŞAHIS VE VARLIK KADROSU

.....

YER

.....

ZAMAN

.....

OLAY

.....

1. TEMA

4.ETKİNLİK Okuduğunuz metindeki elinde sapan olan çocuğun ve sarı saçlı çocuğun davranışlarını karşılaştırınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.ETKİNLİK Siz olsaydınız metindeki çınar ağacını korumak için neler yapardınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.ETKİNLİK

Okuduğunuz metinen, g gerçek ve hayal ürünü olaylara örnekler veriniz.

Gerçek Olaylar:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Hayal Ürünü Olaylar:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7.ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerin başına cümlede verilen bilgiler doğruysa (D), yanlışsa (Y) yazınız.

- "Kimi kez kahkahalar attığım da oluyordu." cümlesinde "atmak" kelimesi gerçek anlamda kullanılmıştır.
- "Bir gün, bir kuş geldi, gagasında taşıdığı kuru otlarla en yüksek dallarımdan birinin arasına yuvasını yaptı." cümlesinde "kuru" kelimesi gerçek anlamda kullanılmıştır.
- "Cebinden keskin bir bıçak çıkardı. O iki parmaklık kabuğumu sıyırdı attı. Soluklarım boğuldu. Göğsüm yandı." cümlesinde "yanmak" kelimesi mecaz anlamda kullanılmıştır.
- "Ben bir çınar ağacıydım o yol kıyısında." Cümlesinde "yol" kelimesi mecaz anlamda kullanılmıştır.

1. TEMA

8.ETKİNLİK "Çevremizdeki canlılara nasıl davranmalıyız?" sorusundan yola çıkarak öğretmenin rehberliğinde bir konuşma yapınız.

9.ETKİNLİK Aşağıdaki üyelik formunu yönergelere uygun olarak doldurunuz.

TÜYLÜ DOSTLAR HAYVANLARI KORUMA DERNEĞİ
ÜYELİK FORMU

Adı Soyadı:.....

Doğum Tarihi:

Telefon:.....

E-posta:.....

Evcil hayvan besliyor musunuz?:

Evcil hayvanınız varsa cinsi nedir?:

Niçin derneğimize üye olmak istediğinizi kısaca açıklayınız:.....

.....

.....

.....

10.ETKİNLİK

Aşağıdaki metni "Ben Bir Çınar Ağacıydım" metni ile karşılaştırınız.

YÜRÜYEN KÖŞK

Atatürk, bir gün çiftliğe gittiğinde köşkün hemen yanındaki ulu çınar ağacının dallarını kesmeye çalışan bir bahçıvan ile karşılaşır. Hemen bahçıvanı yanına çağırarak bunun nedenini sorar. Görevli bahçıvanın cevabı şöyledir: Ağacın dalları uzamış, binanın duvarına dayanmış. Aldığı cevaptan tatmin olmayan Atatürk, düşünülmesi bile imkânsız olan bir emir verir: Ağaç kesilmeyecek, bina kaydırılacak. Görev İstanbul Belediyesine verilir. Başmühendis Ali Galip Alnar, yanına aldığı teknik elemanlarıyla Yalova'ya gelerek çalışmaya başlar. 8 Ağustos 1930 tarihinde önce

bina çevresindeki toprak, büyük bir dikkatle kazılıp yapının temel seviyesine inilir. İstanbul'dan getirilen tramvay rayları döşenir. Santim santim çalışılarak bina, yapı altına sokulan raylar üzerine oturtulur. Artık binanın raylar üzerinde kaydırılarak ağaçtan uzaklaştırılması aşamasına gelinmiştir. Güzel ve sıcak bir yaz akşamında bina 4,80 m. kaydırılır. Bu olağanüstü ve riskli iş 10 Ağustos 1930 tarihinde tamamlanır ve ulu çınar ağacı da kesilmekten kurtulur. O günden beri köşkün adı "Yürüyen Köşk" olarak kalmıştır.

(...)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. TEMA

.....

.....

.....

.....

DEYİMLER

ANLAMLARI

2.ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları şiirden hareketle yanıtlayınız.

1. Şiire göre çocuk ailesini anlıyor mu?
2. Şiirde hangi duygular dile getirilmiştir?
3. Aile bireyleri çocuğu nelere benzetiyor? Sizce çocuk hangi özelliklerinden dolayı bu varlıklara benzetiliştir?
4. Çocuğu en iyi anlayan kimdir? Sizce, çocuk neden kendisini o kişiye daha yakın hissetmektedir?
5. Şair, duygularını yazarak dile getirmiştir. Siz duygularınızı nasıl anlatırsınız?

3.ETKİNLİK

Aşağıdaki simgeleri inceleyiniz.

1. Yukarıdaki işaretlere nerede rastlayabilirsiniz?

.....

2. İşaretlerin altındaki kutucuklara işaretlerin anlamlarını yazınız.

3. Medya araçlarında ya da İnternet sitelerinde sunulan bilgilerin size uygun olup olmadığını nasıl belirleyebilirsiniz?

.....

.....

4.ETKİNLİK

a) Aşağıdaki fıkrayı okuyunuz.

Nasrettinîc a evinin damında biriken diz boyu karları sabah namazı sonrası küremeye başlamış. Bir ara dengesini kaybederek damdan düşüp bayılmış. Komşuları koşuşmuşlar.

Birisi: "Çabuk bir doktor çağıralım."

Diğeri: "Aman bir kırıkçı bulalım."

Öbürü: "Sırtlanıp doktora götürelim." derken, kargaşada aylan Hoca, acıyan belini tutarak;

- Birakin münakaşayı. Çabuk bana daha önce damdan düşmüş birini bulun, demiş.

- b) Nasrettinîc a "Birakin münakaşayı. Çabuk bana daha önce damdan düşmüş birini bulun." cümlesiyle ne söylemek istiyor olabilir? Anlatınız.

- c) Aşağıdaki ayakkabı görsellerinin renklerini ve belirttiği ifadeleri inceleyiniz. Nasrettinîc a'ya, giydiğiniz ayakkabının belirttiği ifadelere uygun olacak şekilde cümleler söyleyiniz.

duygusal

tarafsız

kötümser

serinkanlı

iyimser

yenilikçi

1. TEMA

5.ETKİNLİK

a) Aşağıda Tekir, noktanın kullanım alanlarıyla ilgili ipuçları vermiştir. Siz de numaralı yerlere noktanın kullanım alanlarını gösteren cümleler yazınız.

TEKİR'İN NOKTA'YI KULLANIŞI

Benim için
Basittir Nokta.
Çember gibi kıvrırım
Kuyruğumu içine.
Ama bu bir kuraldır.
Tamamlanmış bir cümle
Söylemediysem eğer
İstemem de
Gezemem böyle.

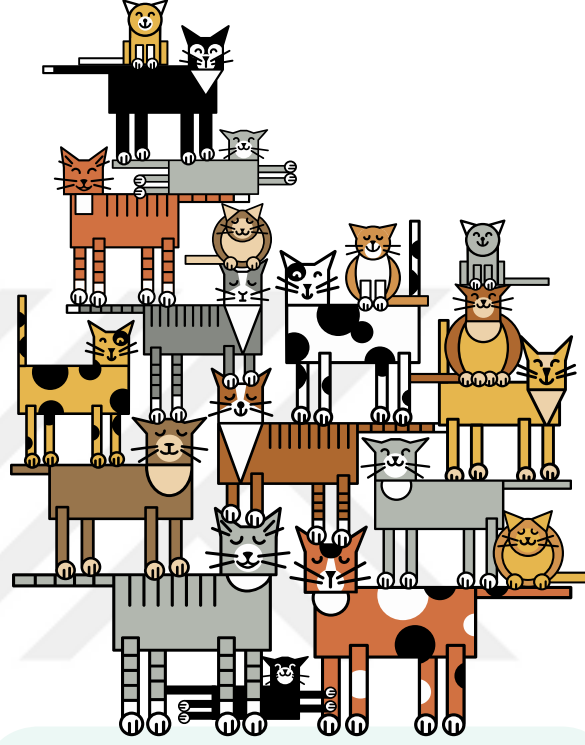
Söz Doktor Mirnav'dan mı açıldı?
Ya da mektup mu yazıyorum ona?
Doktor Mirnav yerine yazarım:
Dr. Mirnav
Sonra da başlarım sözüme.

Bir de sayıların yanına gelirim
Büyümesinler diye.
Ya da ıncı, inci, üncü, uncu eki alsın diye
Sayılar, durumun yanlarında:
1. (Birinci) 2. (ikinci) 3. (Üçüncü) gibi

Tarihlerin arasına girerim
Günler aylarla, aylar yıllarla
Karışmasın diye.
12.10.2007'de Dilek İzmir'e gitti.

Bir de zaman dilimlerinin
Arasında bulunurum.
Saatler, dakikalar, saniyeler
Birbirinden ayrılсын diye.
Mehmet 11.30'da uyanmıştı, gibi.

YALVAÇ URAL

Noktanın kullanımıyla ilgili cümlelerim

1.
2.
3.
4.
5.

b) 1. etkinliğe bakınız. Şair metinde konuşma çizgisinden başka noktalama işareti kullanmamıştır. Metinde nokta kullanılması gereken yerlere nokta (.) koyunuz.

6.ETKİNLİK a) Aşağıda “Küçük Prens” adlı kitaptan bir bölüm verilmiştir. Metni okuyup soruları yanıtlayınız.

(...) bu açıklamaları sadece büyükler için yapıyorum. Onlar şekillerden hoşlanırlar. Onlara yeni tanıştığın z bir arkadaştan bahsetseniz, asla en önemli soruları sormazlar. Size arkadaşınızın sesinin nasıl olduğunu, hangi oyunları tercih ettiğini ya da kelebek koleksiyonu yapıp yapmadığını hiçbir zaman sormazlar. “Kaç yaşında? Kaç kardeşi var? Babası kaç lira kazanıyor?” gibi şeyler sorarlar. Ancak bunları bildiklerinde onu tanıma-ya başladıklarını düşünürler.

Onlara “Pembe tuğlalardan yapılmış bir ev gördüm, pencerelerinin kenarında sardunyalı, çatısında güvercinler vardı.” diyecek olsanız böyle bir evi hayal edemezler bile. Onlara “Yüz bin dolar değerinde bir ev gördüm.” demeniz gerekir. O zaman “Ah, ne kadar güzel bir ev!” diyeceklerdir. İşte böyle. Bu yüzden de onlara “Küçük Prens çok güzeldi, kahkaha abırdı ve bir koyun istemişti. İşte bunlar onun var olduğunu kanıtıdır.” deseniz omuzlarını silkecek ve size çocuk muamelesi yapacaklardır.

İlk baskısı 1943'te yapılan Küçük Prens kitabı 210 dile ve lehçeye çevrilmiştir. Kitabın yazarı ve çizeri olan Antoine de Saint-Exupéry (Antuan dō Sent-Egzüperi) ile kitabın başkışisi Küçük Prens'in resimleri Fransa'da 50 franklık banknotlara basılmıştır.

1. Küçük Prens nelerden yakınmaktadır?

.....

.....

2. Büyüklerin olaylara bakış açısının küçüklerden farklı olmasının sebebi ne olabilir?

.....

.....

3. “Anlamak” şiirindeki anlatıcının yetiştirilme bakışı ile Küçük Prens metnindeki kahramanın görüşleri arasında benzerlik var mıdır? Açıklayınız.

.....

.....

b) Küçük Prens'e bir mektup yazınız. Yetiştirilme için çocukları anlaması ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Mektubu defterinize yazınız.

GELECEK DERSE HAZIRLIK

İstiklâl Marşı'nın kabulü veya Mehmet Âkif Ersoy'un kayatı konulu bir sunum hazırlayınız.

GÜNEŞİN UYUDUĞU YER (Serbest Okuma Metni)

Güneş sayısız defa doğup batmaktan yorulmuştu, "Nerede uyusam?" diye düşündü. Gökyüzünde uyuyacak bir yer yoktu. Ama yeryüzünde belki de uyuyacak bir yer bulabilirdi.

Denize sordu: "Affedersiniz, öyle çok yorulduğum ki... Biraz uyumazsam bitkinlikten mahvolacağım. Acaba sizin üzerinizde uyuyabilir miyim?"

Deniz, bu yorulmuş güneşe baktı ve: "Üzerimde uyumanızı isterdim ama öylesine sıcak öylesine sıcaksınız ki üzerime yattığınız da ben kuruyuverir giderim. Ama ben kurursam balıklar nereye gider sonra? Hepsi de ölür." dedi.

Deniz haklıydı.

Güneş, denizde uyuyamayacağını anlamıştı. O adan ayrıldı. Az sonra yağmur yüklü büyük bir buluta rastladı. Bu bulut pekâlâ serin bir yatak olabilirdi. "Bir dakika bakar mısınız?" dedi buluta. Yağmur yüklü bulut durdu: "Söyleyin ne istiyorsunuz?" Güneş: "Yorğunum ve uyumak istiyorum." dedi. "Kısa bir süre için benim yatağım olur musunuz?"

Yağmur yüklü bulut: "İsterdim ama susuzluk çeken bir

ülkeye yağmurlarımı boşaltmaya gidiyorum. Oradaki insanlar kaç haftadır beni bekliyorlar. Siz üzerime yatarsanız yağmur damlaları buhar olup uçuverir. Peki insanlar! Lütfen bağışlayın. Bu insanların yağmura ihtiyacı var. Gitmem gerekiyor.” dedi ve gitti.

Yağmur yüklü bulut haklıydı.

Güneş oradan da ayrıldı. Gittikçe daha çok yoruluyor ve bir an önce uyumak istiyordu. Bir bahçede ağaçların altın oturmuş küçük bir çocuk gördü. Çocuk, elindeki papatyanın yapraklarını bir bir kopartıyor ve “Seviyor, sevmiyor, sevmiyor, sevmiyor.” diye mırıldanıyordu.

“Hey, baksana!” dedi güneş. Çocuk, başını papatyadan kaldırıp yüzünü güneşe çevirdi ve gözlerini kırıştırıp sordu: “Bana mı diyorsunuz?” “Evet.” dedi güneş. “Çok yorgunum ve uyumak istiyorum. Beni uyutacak yerin var mı?” Çocuk sevinçle ellerini çırparak “Ah, ta-

bii var, gelsene!” dedi ve kollarını iki yanına açtı.

Ve güneş hafifçe çocuğun kollarına inerken bahçe şaşırıldı; karıncalar şaşırıldı; ceviz ağacı, kiraz ağacı, akasya ağacı şaşırıldı; serçeler şaşırıldı; papatya şaşırıldı. Çocuk hiç ama hiç şaşırmamıştı. “Sen ne kadar da yorulmuşsun böyle.” dedi. Ve sonra uyuması için güneşi kalbine yatırdı.

Güneş, gerçekten de öylesine yorgundu ki çocuğun kalbinde hemen tatlı bir uykuya daldı. Çocuk ise papatya yapraklarına sormaya devam etti: “Seviyor, sevmiyor, sevmiyor, sevmiyor...”

Kimi günler gökyüzünde güneşi görmezsek sakın telaşlanmayalım. Çünkü o, yine yorulmuş ve uyuyabileceği tek yere girmiştir O küçük kalbe.

Mevlâna İdris ZENGİN

1. TEMA

TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI

HAYALDEN GERÇEĞE

Dünyadaki büyük buluşlar, zaferler, kahramanlıklar hayal gücümüzün eseridir. Fatih (II. Mehmet) gemileri karadan yürüterek İstanbul'u aldığında günümüzdeki gibi rahat bir ulaşım ağı bulunmuyordu. Jules Verne (Jul Vern) "Ay'a Yolculuk"u yazdığında henüz Ay'a giden yoktu. "Cennetin Pınarları", yıldızlara asansörle gidebileceğimizi müjdelediğinde teknoloji bu kadar ilerlememişti.

İnsanoğlu gerçekte sahip olamadıklarına hayallerinde erişiyordu. Alaâttin masalda uçan halısıyla istediği yere gidebiliyordu. Kanatsız insan da düşlerle uçuyordu. Önce hayal vardı.

Bugün bizi dünyanın her yerine götüren uçaklarımız, helikopterlerimiz, göklerde süzülen balonlarımız var. Hâlâ kanatlarımız yok ama kanatların işini yapan araçlar üretebiliyoruz. Ay'a gidildi. Diğer gezegenlere yolculuk hazırlıkları başladı. Hayallerin bugün birinde gerçek olabileceğini biliyoruz.

İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar, demiş şair. Demek ki insanın hep gerçekçi olduğu bir yaşamı yaşamdan saymamış. Ayağı yere basan işler yapmak gerçek hayata uygun olsa da ruhumuz yaramaz bir çocuk. Bize verilenle yetinmiyor. Ama bu yaramaz çocuğun, bir hayalin çaba harcamadan gerçek olamayacağını da bilmesi gerekiyor.

(1, 2, 3, 4 ve 5. soruyu metinden hareketle cevaplayınız.)

1. Yukarıdaki metnin ana düşüncesi nedir?

.....

2. "İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar." sözünden ne anlıyorsunuz?

.....

3. Yukarıdaki metni kendi cümlelerinizle özetleyiniz.

.....

4. "Hayalden Gerçeğe" metninden hareketle hangi yargıya ulaşamaz?
- A) Hayatta gerçek ve hayal iç içedir.
 B) Başarmak için hayal etmek yeterlidir.
 C) Bugün hayal olan yarın gerçek olabilir.
 D) Hayallerin gerçekleşmesinde teknoloji de etkilidir.
5. "Ayağını yere basmak" deyimden hangi cümlede metindeki anlamı uygun kullanılmıştır?
- A) Uçaktan inip ayağı yere basınca yeri öpmek istedi.
 B) Ayağını yere her bastığında kuşları ürküteceğinden korkuyordu.
 C) Ayağı yere basan cümleler kurmayı bir türlü öğrenemedi.
 D) Soğukta çıplak ayağıyla yere basmaması gerektiğini bilmediğinden hastalandı.
6. Noktanın kullanımı ile ilgili hata yapılan cümleleri işaretleyiniz.
- 23.Nisan.1920 Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanmaktadır.
 Öyle mutlu öyle mutluydu ki.
 Önce hayal vardı.
 En sevdiğim belgesel 20:30'da başlıyor.
 Dilimizi korumak konusunda son derece duyarlı olan Prof. Dr. Oktay SİNANOĞLU,
 26 yaşında profesör olmuştur.
 655. Kırkpınar Yağlı Güreşleri'nde Recep KARA başpehlivan oldu.
7. Aşağıdaki şiirden hareketle şairin içinde bulunduğu ruh hâlini verilen boşluğa yazınız.
- Gün olur, alır başımı giderim,
 Denizden yeni çıkmış ağların kokusunda
 Şu ada senin, bu ada benim,
 Yelkovan kuşlarının peşi sıra.
 (...)
 Gün olur, başıma kadar mavi;
 Gün olur başıma kadar güneş;
 Gün olur, deli gibi...
- Orhan Veli KANIK

Ek-13 Özgeçmiş**ÖZGEÇMİŞ****1. AD:** Berat**2. SOYAD:** YURTALAN**3. DOĞUM YERİ:** Çubuk/ANKARA**4. DOĞUM TARİHİ:** 03.05.1985**5. EĞİTİM BİLGİLERİ**

Derece	Bölüm / Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Resim-İş Öğretmenliği	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2008-2012
Yüksek Lisans	Resim ABD	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2012-2019

6. YABANCI DİL

İngilizce

7. ÇALIŞMA DENEYİMİ

2009-2012 Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğü Kütüphane ve

Dokümantasyon Daire Başkanlığı, Kısmi Zamanlı Öğrenci

2012-2014 Korza Basım, Ankara, Grafik Tasarımcısı

2014-2015 Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, Haymana, Kerpiç Ortaokulu, Görsel

Sanatlar Öğretmeni

2015- Millî Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Görsel Sanatlar

Öğretmeni

8. İLETİŞİM

Karşıyaka Mah. 806. Sk. Canbulat Apt.

No: 2/A-10 Gölbaşı/ANKARA

yurtalanberat@gmail.com

0.532 694 47 79